

„SLOVENEK“ velja
po pošti na vse strani Jugosla-
vije in v Ljubljani:
za celo leto naprej . . . K 180.—
za pol leta . . . „ 95.—
za četrt leta . . . „ 45.—
za en mesec . . . „ 15.—
Za inostranstvo celoletno K 240.—
Sobotna izdaja:
za celo leto . . . K 30.—
za inostranstvo . . . „ 35.—

SLOVENEK

Insertati
Enostopna petstversta (59 mm
široka in 3 mm visoka ali nje
prostor)
za enkrat . . . po K 6.—
poslana itd. . . po K 9.—
Pri večjem naročilu popust.
Najmanjši oglas 59/9 mm K 15.
Izda vsak dan izvenredni po-
srednik in dan po prazniku,
ob 5. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; neprankirana pisma se ne
sprejemajo. Uredn. telef. št. 50, upravn. št. 328.

Političen list za slovenski narod.

Uprava je v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.797, ogr. 28.511, bosn.-herc. 7563.

Somišljenikom!

Volitve so razpisane, SLS stopa zopet v volilno borbo. Volitve bodo izredne važnosti. Izvoljeni poslanci bodo polagali temelje novi državi. Duh, ki bo preveval ustavo naše države, bo tudi v veliki meri ustvarjal in določal vse naše kulturno, politično in gospodarsko življenje za desetletja. Zato mora iti naša stranka z vso verno v boj in iziti iz njega kot zmagovalka. Stari duh požrtvovalnosti in vdanosti vzvišenim načelom, ki jih SLS zastopa, naj se v volilni borbi, kateri gremo nasproti, pokaže sijajnejše kakor le kdaj! Treba bo mnogo osebnega požrtvovalnega dela, mnogo časa za agitacijo in razširjenje naših idej, za udeleževanje našega programa. Treba bo tudi odbijati ljute napade naših nasprotnikov, ki se bodo na vso moč prizadevali, da bi omajali zaupanje ljudstva do stranke. Nasprotniki imajo mnogo denarnih sredstev na razpolago. Mi se ne moremo opirati na nič drugega kakor na požrtvovalnost naših somišljenikov. Zato pozivamo vse svoje somišljenike, da po svojih močeh prispevajo v volilni sklad SLS. Vsak prispevek v volilni sklad je kamenček k zgradbi in uresničenju našega krščanskega in ljudskega programa! Somišljeniki, prispevajte v volilni sklad in pomagajte tudi s tem svoji stranki do zmage! — Volilni odbor SLS.

Politika in kultura.

Z ustvarjenjem skupne države smo sprejeli nalogo ustvariti sčasoma tudi skupno nacionalno kulturo. Kultura je vse: religiozni nivo, umetnost in znanost, socialna organizacija; kultura je narod, razviti se k polni duhovni samozavedi, kultura je vseskozi organizirana država, urejena po najpravičnejših pravnih načelih. Ločitev duhov v raznih smereh, po svetovnem naziranju, političnih strankah, razrednih interesih, le pospešuje degradacijo in dopolnitev narodne kulture, ako se zavemo, da se v vseh duhovnih gibanjih in stremljenjih naroda nahajajo naravne etične vrednote in ne postavljamo sami med seboj kitajskih zidov, če iščemo dotikajočih se točk med raznimi strujami in se ne zakorenjujemo v borniranosti, predsodkih in ozkosti.

Če hočemo biti pravični, moramo priznati, da nas mnogo ne samo ločuje, am-

pak tudi združuje. Krščanska kulturna misel, krščanska moralna načela, krščanske direktive za pravično socialno življenje, to živi globoko v vseh plasteh našega naroda. Brezduh, ki zija med dvema deloma našega naroda, je brezduhno načelo, v veliki meri pa tudi predsodkov, privržene in priučene nestrpnosti, pomanjkanje notranje, srčne kulture. Da bi tega ne bilo, bi načelno nasprotje raznih naziranj o temeljnih vprašanjih človeka in družbe, ne vedlo do takega sovraštva, kakor se je tekom zadnjih treh ali štirih desetletij med nami razvilo.

Gotovo, da je boj duhov med nami rodil lepe sadove. Pregnal je miselno lenost, razbistril pojme, podžgal k napredku in raziskavanju, pospešil organizacijo sil. Vendar je na drugi strani prinesel tudi veliko zla, ne kulturni boj, a način, kako se je začel vesti. Kje tu tleči korenina zla, bi ne vedeli določiti reči, brez dvoma pa je, da je posirovelost, topi fanatizem in omejenost vidikov, ki se je v zvezi z njim v gotovi meri in gotovih slojih pojavila, veliko škodovala naši obči narodni kulturi.

Bil je čas, ko je kazalo, da bo razvoj kljub vsemu temu šel navzgor, k višjim skupnim idealom, k plemenitenju naših nazorov. Dr. Krek, dr. Ušeničnik, dr. Grivec na eni, dr. Lončar, Dermota, dr. Oswald na drugi strani, so svetla imena na tem potu. Zdaj pa, ko se razvema boj za temelje naše države, ko stopamo iz stere prvotnega narodnega navdušenja na pot praktične udeležitve svojih narodnih programov, ko se mobilizujemo sile v to svrhu, zopet strasti zatemnjujejo pogled na najvišje cilje, na vekovne vrednote, na tisto etično višino, ki jo mora narod doseči, da doprinese svoj del k zgradbi kulture celega človeštva. Kajti le na tem se konečno meri, kaj je posamezni narod vreden in kaj pomeni v zgodovini.

Samo načela so življenjska notranja sila naše politike, in sicer načela, ki se ne propovedujejo samo v programih, ampak dejansko žive, se razvijajo in čim dalje globlje vkoreninjajo v srehi. To je etična, pedagoška stran politike. Politično pripadništvo zgolj iz sebičnih interesov, spekulacije, prinaša le hipne, ne trajnih uspehov. Politika, prožeta s kulturnimi načeli in udeležujoča se s silo svojega notranjega razvoja v smeri k tem vzvišenim načelom, spaja ves narod v celoto, neglede na vsa nasprotstva, brez katerih bi sploh ne bilo življenja. Na tej ploskosti bi se mogli in morali najti vsi vodilni krogi našega naroda.

Tržaško gismo.

Trst, 25. septembra.

Odkar je šla v Rim ona znamenita, gotovo zgodovinska brzokajka: »San Giacomo« presla. Jugoslavi dispersi. Calma« (Sv. Jakob zavzet. Jugoslaveni razkropljeni. Mir.), se zdi, da je v Trstu postalo res nekoliko mirneje. Topove, havbice in možnarje so zopet spravili tjakaj, odkoder so jih tedaj pripeljali v vsej hitrici, izjemne odredbe so razveljavljene, po mestu že gore zvečer zopet plinske svetiljke in celo gosposidnam se je odvalil oni čelki kamen, ki ga jim je navalila na srce mestna plinarna s svojim razglasom, da ostane plin zaprt tudi še po splošni stavki. Uprava mestne plinarne je namreč porabila ugodno priliko, da si je prilastila precejšnjo množino premoga, ki ga ji je že jelo primanjkovati, in je več ko teden potrebovala za zopetno »razgretje« kotlov, a ko je zopet odprla plin, ga je odprla samo za nekaj ur na dan, in to bo seveda veljalo vse tam preko zime. Nerodno je gotovo to za vse tiste družine, ki kuhajo na plinu, ali bolje pa vendar, ko iskati ure in ure ogelje po mestu in nazadnje prihajati domov k mrzlemu ognjišču brez kuriva, ki ga vedno primanjkuje v Trstu.

Fašistovske lopovščine.

Življenje v Trstu bi bilo torej skoraj normalno — če se ne upošteva vedno naraščajoča draginja in vedno se krčeči promet, — a da se z nekako nemo resignacijo splošnemu mrtvili vdajajoče prebivalstvo vsaj vsakotoliko vzdrmi, poskrbe fašisti, ki že najdejo kaj, da njihova rubrika v časopisu ne ostane prazna. Tako so, kakor znano, v temni noči ukradli iz mrtvašnice v mestni bolnišnici truplo onega stražnika Giuffride, ki so ga potolkli pri Sv. Jakobu, in je prenesli v svoje društvene prostore, kjer so ga slovesno položili na oter. Oblast je namreč prepovedala iz varnostnih ozirov slovesen prevoz trupla na kolodvor, kar pa ni bilo po godu fašistom, ki so hoteli ta prevoz izrabi v svoje svrhe. In zaigrali so ono komedijo z oboroženim vdorom v bolnišnico. Prevoz se je potem vršil nad vse slovesno, udeležili so se ga zastopniki vojaških in civilnih oblasti, in govoril je poslovilni govor sam generalni civilni komisar Mosconi. Čemu je bilo potem treba one komedije?! Najlepše pa je sedaj to, da je oblast uvedla preiskavo proti tistim, ki so »ukradli« Giuffridovo truplo. Kakor se zatrjuje, je uvedena preiskava proti fašistovskemu predsedniku odvetniku Giunti in tajniku Dagninu. O izidu te preiskave seveda ni treba izgubljati najmanjše besedice.

Druga preiskava proti fašistom se je uvedla zaradi njihovega vdora na parnik »Prinz Hohenlohe«. Tu je stvar nekoliko kočljivejša. Kakor je znano, so pomorski organizirani v posebni zvezi, ki pa je članica delovne zbornice. Med njimi je mnogo komunistov, in ob priliki zadnje splošne stavke so pomorski izvedli stavko prav do skrajnosti, kar so jim fašisti seveda silno zamčili. Ker pa zvezi kot takšni ne morejo prav ničesar, so se začeli lotevati posameznih ladij. Tako so vdrli na parnik »Thalia«, kjer so z orožjem v roki počelnjali razna nasilja nad posameznimi pomorski, pri katerih so našli komunističke znake. Enako se je zgodilo tudi s parnikom »Nesazio«. Končno so se v sredo zvečer lotili tudi »Hohenloheja«. Z revoluciji v rokah so vdrli na parnik, ki je stal ob pomolu »Audace« (sv. Karla), vdrli v mornarske kabine in tamkaj uničili vse, kar je dišalo po komunizmu, zlasti Ljeningove slike. V nacionalistiških listih se sedaj perejo fašisti, da so zato vdrli na parnik, češ, ker so s pomola videli skozi okna Ljeningove slike, potem sliko, kako jugoslovanski vojak z bajonetom v roki preganja laškega vojaka, in napis: »Viva Caporetto slava! Abbasso la porca Italija« (Živel slovenski Kobarid! Dol s svinjo Italijo!), okoli in okoli pa jugoslovenske barve. — Ali je to res ali ne, kdo ve; toda pomorski so odgovorili na to ponovno fašistovsko predrznost tako temeljito, da je zašumelo po ušesih ne samo fašistom, temveč tudi oblastem samim, ki tako mirno trpe, oziramo se podpirajo fašistovske lopovščine. Opolnoči je izbruhnila splošna mornarska stavka in »Hohenlohe«, ki bi bil moral odpustiti ob osmih jutraj v Dalmacijo, se ni premaknil z mesta, daširavno je bil nabito poln potnikov. Mornarstvo pa se je zbralo na Velikem trgu, odkoder se ni dalo pregnati niti orožnikom in stražnikom. Generalni civilni komisar je hitro povabil k sebi predstavitelje mornarske zveze in je, pač pod pritiskom razmer — železniški promet z Italijo je zaradi povodnji v Furlaniji popolnoma ustavljen in je promet z Italijo mogoč le po morju — zagotovil najodločnejše ukrepe, da se ne bo več ponavljale fašistovske lopovščine proti pomorskim. Zagotovil je tudi takojšnjo preiskavo, ki se je že uvedla. Mornarji so izjavili generalnem učivilnemu komisarju, da bodo odslej sami zavračali vsak poizkus nasilstva na ladjah. Stavka je z ozirom na zagotovila generalnega civilnega komisarja nehala opolnoči.

Izkrcano vojaštvo.

Kakor rečeno, se vrši sedaj ves promet med Trstom in Italijo po morju, in tako

LISTEK.

Sreča.

Ruski pisatelj Anton Čehov. — Poslovenil P. Radlin.

(Konec.)

Vrane so se zbudile in molče, vsaka zase letale nad zemljo. Poljski čuvaj se je nasmehnil in rekel:

»Kakšno prostranstvo je to, Gospod se usmilil! Zdaj pa pojdi in najdi srečo! Tukaj,« je nadaljeval nekoliko tišje in z resnim obrazom, »tukaj sta prav gotovo zakopana dva zaklada. Gospodje o njih ničesar ne vedo, a starim kmetom, posebno vojakom je natanko vse znano o njih.

Tukaj nekje na tem-le obronku so nekaj še v onih časih razbojniki napali karavano z zlatom; to zlato so peljali iz Peterburga Petru-imperatoru, ki je tedaj v Veronežu zbiral mornarico. Razbojniki so pobili voznike, zlato pa zakopali, potem ga pa sami niso našli. Drugi zaklad so pa našli donski kazaki zakopali. Dvanajstega leta so pri Francozih nagrabili raznega blaga, srebra in zlata brez konca in kraja. Ko so se že vračali domov, so pa med potjo slišali, da jim hoče načelstvo odvzeti vse zlato in srebro. Namesto, da bi oddali načelstvu bogastvo zastoni, so ga pa fantje vzeli in zakopali, da bi ga vsaj njih otroci

sedaj dobili, a kje da so ga zarili, nihče ne ve.

»Jaz sem slišal o teh zakladih«, je mračno zamrmral starec.

»Da,« se je zamislil zopet Pantelej.

»Tako...«

Nastal je molk. Poljski oglednik je zamišljeno pogledal v daljavo, se nasmehnil in potegnil za vaje še vedno s takim izrazom, kakor da je kaj pozabil ali ni dopovedal. Konj je nejevoljno počasi zastopal. Ko je Pantelej odjahal kakih sto korakov, je odločno stresel z glavo, se vzdramil iz misli, udaril je po konju in odskakal naprej.

Pastirja sta ostala sama.

»To je Pantelej z Makarovske prista-ve«, — je rekel starec. — Poldrugih sto rubljev na leto dobiva in prosto hrano. Olikan človek je...«

Ovce so se med tem zbudile in se začele pasti po nizki na polovico poteptani travi. Solnce še ni vzhlo.

Starec je prijel svojo dolgo palico s kavljem na koncu in vstal. Molčal je in premišljeval. Z obraza mladega pastirja pa še ni izginil otroški izraz strahu in radovednosti. Bil je popolnoma pod vtiskom tega, kar je slišal in je nestrpljivo čakal novih pripovedi.

»Ded,« je vprašal medtem, ko se je vzdignil in vzel svojo palico — »kaj pa je tvoj brat Ilja z vojakom naredil?«

Starec ni razumel vprašanja. Raztreseno je pogledal na fanta in odgovoril cmokaje z ustnicami:

»Jaz mislim še vedno na oni listič, katera so v Ivanovki kazali vojaki. Jaz Panterju nisem povedal, nisem hotel, a v lističu je bil označen takšen kraj, da ga celo vsaka baba najde. Ali veš, kateri kraj? V boati dolini, na tem mestu, veš, kjer se dolina kakor gosja noža deli na tri dolinice; in ravno v srednji pa leži zaklad.«

»Kaj, ali boš kopal?«

»Bom poskusil srečo...«

»Ded, kaj boš pa naredil z zakladom, ko ga najdeš?«

»Jaz?« — se je nasmehljaj starec. —

»Hm!... E, samo da bi ga našel, potem bi že vsem pokazal, kaj se to pravi... Hm! Že vem, kaj je treba narediti...«

In starec ni znal odgovoriti, kaj da bo naredil z zakladom, ako ga najde. Za ves čas njegovega življenja se je to vprašanje najbrž prvič postavilo predenj, a kakor je bilo vidno po lahkomišljenem, čisto mirnem izrazu njegovega obraza, se mu to vprašanje ni zdelo važno in vredno premišljevanja. V glavi Sanjke pa je rojila še druga nerazumljiva misel: zakaj iščejo zaklada le starci in zakaj je potrebna zemeljska sreča ljudem, ki morejo vsak dan umreti od starosti? No tega svojega začudenja Sanjka ni mogel izliti v vprašanje, in bogve, če bi mu mogel starec tudi kaj na to odgovoriti.

Obdano od lahke megle se je pokazalo ogromno krvavo solnce. Široki trakovi svetlobe, še mrzli, kopajoči se v rosnih travah, so začeli poljubljati zemljo. Srebrni

pelin, modro cvetje svinjske čebule, umena repica, plavice — vse to je radostno zabliščalo in vzelo svetlobo solca za svoj lasten smehljaj.

Starec in Sanjka sta se ločila in se postavila vsak na eno stran črede. Stala sta kakor dva droga, gledala v zemljo in premišljevala. Prvega so prevzele misli o sreči, drugi je pa mislil o tem, kar so govorili ponoči; ni ga zanimala samo sreča, katere mu ni bilo treba in ki mu je bila nerazumljiva, ampak fantastnost, pravilnost človeške sreče.

Približno sto ovac je zadrželo in z nerazumljivim strahom skočilo proč od črede. Tudi Sanjka, kakor da bi dolge, počasne misli ovac prešle za trenotek tudi vanj, je v ravno takem nerazumljivem živalskem strahu skočil na stran, toda se je takoj spet vzdramil in zakričal: »U, garje, vel! Kaj divjate, vrag vas vzemi!«

Ko pa je solnce obetalo dolgo, nepremagljivo vročino in že začelo pripekati na zemljo, se je vse, kar je bilo živega, kar se je ponoči dvigalo in izpuščalo glasove, pogreznilo v poluspanje. Starec in Sanjka sta stala s svojima palicama vsak na eni strani črede, stala sta kakor moleča fakirja in globoko mislila. Drug drugega nista več opazila in vsak je živel svoje posebno življenje. Ovce so tudi mislile...

○○○

je imel v četrtek zjutraj odpluti iz Benetk v Trst Lloydov parnik »Gablonz«, ki je bil nabito poln potnikov. Ker pa se je ukrcalo na parnik tudi okoli 200 v. Jakobov, oboroženih od nog do glave, za katere se je reklo, da gredo na pomoč v Furlanijo, so se morarji uprli, češ, tu gre za kraj drugega, ne pa za pomoč po povodnji prizadetemu prebivalstvu, ker za tako delo ni treba orožja. Zahtevali so, da se vojaštvo izkrca, drugače da parnik ne odpluje. Izdale niso ne prošnje ne grožnje, in končno se je moralo vojaštvo izkrcati vse do zadnjega moža. Parnik je potem odplul in prispel s 3850 potniki v Trst po sedmih urah vožnje. Potniki so bili tako prestrašeni, da niso niti čakali, da bi se bili položili izkrcavalni mostiči, temveč so kar začeli skakati s parnika na nabrežje, ali pa spuščati se po vrvi s krova. Čudno, da ni bilo kakih nesreč.

Delovna zbornica v Puli zažgana.

Kakor v Trstu, tako tudi v Puli ne da žilica miru fašistom. Zgodilo se je v četrtek zvečer, okoli 11. ure, da je nekdo streljal na orožniško patrulo, 1. je patruljiral pred nastaniščem socialističke omladine. Bil je zadet neki orožniški brigadir v civilni obleki, ki je kmalu nato izlil v neki bližnji lekarni, kamor so ga zanesli. Napadalec niso ujeli. Vest se je hitro raznesla po javnih prostorih, nakar se je nenadoma zbrala tolpa fašistov, ki je z ročnimi granatami napadla delovno zbornico. Vrgli so šest granat, ki so užgale poslopje. Zgorelo je popolnoma. Nato so še naskočili uredniške prostore socialističkega lista »Il Proletario«, kjer so razdejali vse, kakor takoj nato tudi v tiskarni. Oblasti so izvršile več hišnih preiskav in so našle baje v prostorih socialističke omladinske organizacije celo zalogo bomb in ravno tako tudi v sosednjih hišah. Nekaj oseb je bilo aretiranih, med njimi baje tudi neki delavec, ki govori samo nemški in slovenski in so našli pri njem velik nož, dočim pa je on sam imel roke okrvavljene. Seveda so ta poročila vsa iz fašistovskih virov, ki so, kar je umljivo samo ob sebi, »popolnoma verodostojna«, kakor je tudi umljivo samo po sebi, da oblasti niso zgenile niti s pristom proti tistim, ki so z bombami napadli delovno zbornico ter razdejali uredništvo in tiskarno socialističkega lista. Delavstvo je stopilo v stavko, ki pa je trajala samo en dan. Značilno za postopanje fašistov je prav posebno tudi dejstvo, da so vdrli tudi v stanovanje socialnodemokratskega voditelja Poduje, ki pa se je še pravočasno umaknil s svojo družino, ženo in tremi otroki, katerih najmlajši ima samo osem mesecev. Razbili in razdejali so vse v stanovanju in odnesli tudi denar, ki ga je imel Poduja v denarnici.

Naše narodno življenje.

Opolnoči od 18. na 19. t. mes. se je uvedlo pri nas zopet normalno časovno štetje, večeri se daljšajo, človek si želi vsaj kakor urico oddiha v družbi med prijatelji in znanci. Ali kje jih najti? Gostilne so odprte do 23., kavarne do polnoči, ali kaj, ko skoraj ni javnega prostora, kjer bi človek smel svobodno izpregovoriti slovensko besedo, kaj šele da bi se oglasila naša pesem. Ko je tako skoraj popolnoma nemogoče vsako sestajanje, je samo po sebi umljivo, da je popolnoma izključeno, da bi se mogel sklicati kak sestanek javno, pa naj bi bila še nedolžnejša prireditev, kajti naj bi jo tudi dovolila oblast, je čisto gotovo, da bi jo na najnasilnejši način preprečili fašisti. V mestu tudi nimamo takega pro-

stora, da bi se sploh mogli sestati v večjem številu. Pri Sv. Jakobu bi se prav gotovo smatrala vsaka prireditev za napoved »jugoslovanskega zavzetja Sv. Jakoba«, v Rožanu je oblast zaprla Konsumno društvo, češ, da gostilničar ni človek, ki bi smel voditi gostilno; ostanejo torej edino še Barokovlje, Sv. Ivan, Sv. Marija Magdalena in Skedenj. Fašistom sicer ne diše preveč izleti v ta naša predmestja, ker se jim slovenske pesti zde menda le pretrde; toda če bi se napovedala kaka prireditev, bi s pomočjo oblasti, orožništva, stražništva in vojaštva že zbrali toliko »močice«, da bi se, oboroženi s samokresi, upali naskočiti neoboroženo ljudstvo. Koliko žrtev bi stala taka prireditev? Tako je torej peščica mlečnozobih fantalinov, ki so absolutni gospodari v Trstu, popolnoma zavrta vse naše narodno življenje, in tjaški Lahi bi prav kmalu pozabili, da je sploh bilo kdaj kaj Slovencev v Trstu, če bi jih ne spominjalo tega dejstva pogorišče Narodnega doma. Ker pač ni upati, da bi se razmere v kratkem izpramenile, in še tem manj, ko ste celo vi odrešenci tako srečni, da imate ministrskega predsednika, ki ne ve, kako bi se globlje klanjal in vneteje zahvaljeval Lahom, nas čakata letos jesen in zima, kakor ju še nismo imeli, odkar se spominjamo. Zeleli bi, da bi se gosp. Vesnič nahajal v naši koži; morda bi mu potem odleglo!

Koroško pismo.

Vetrinje, 24. septembra 1920.

V znamenju nožal

Od druge strani ste že dobili poročilo o napadu na Jurja Turka, važenberskega občinskega redarja, ko je izvrševal svojo službo. — Da dokazem gotovost, da je ta napad le plod nemškega nasilja in terorizma, naj poudarjam posebno le to: Napadalec sam se je izrazil proti napadenemu, da je lansko leto umoril v Vovbrah enega nadporočnika. Da je bilo to med boji za Koroško, se razume ob sebi, kakor tudi, da je bil nadporočnik častnik jugoslovanske armade, ker je pač več nego preveč znano, kakšne bestialnosti so izvrševali lani »Volkswehranci« na naših ljudeh, ki so jim padli v roke. — Že v zadnjem pismu sem poročal, da je namen Nemcev, agitirati na njihovi visoki kulturi kot Herrenvolku običajni način — s poboji. — Pred temi banditi, ki jih gre povsod dvajset na tucat, naš človek ne bo več varen življenja. Dobro: Nemec smatra to za nekaj čisto naravnega. Kjer ne pomaga drugega, naj pomaga — nož! To je že popolnoma v skladu z nemško grozovitostjo, ki je nikdo ne pozna bolje, nego naši bratje Srbi. — Ampak nekaj drugega je na tem. — Ententna komisija ne najde na celi stvari ničesar, in če sem prav poučen, se je celo na najmerodajnejšem mestu dejalo, da spada pravzaprav ves ta besni boj, ki ga vodijo Nemci proti nam na najbrezstidnejši način, k stvari, ker da je to agitacija v dopustnih mejah. — Če je to res stališče ententne komisije, potem je to svetovni skandal, ki kriči do neba. — Sicer bi zastopniku naroda, ki se sploh rad poslužuje noža ali stilet, tega niti ne zameril. Ampak, da narod, ki bi moral biti vzvišen nad vsakim dvomom, kot je angleški, smatra tudi poboje za dopustno agitacijsko sredstvo, to presega pač vse meje. In kaj drugega si človek res ne more misliti. Kajti Slovenci so brezpravni, brez zaščite, dočim se potegne komisija za vsa-

kega lopova, če ga le kdo izmed naših malce grdo pogleda. Če pa Slovenec v silobranu tudi prisoli komu katero, takoj je pokoncu ententna mislija, kakor hitro kihne avstrijski delegat. Ali naj Slovenec res nastavlja še nadalje drugo lice, če ga tak-le nemški lopov udari po enem? — In res ne bo kazalo drugega, nego seči po samopomoči z ozirom na to, da je prvi napadalec vselej le Nemec s svojim brezmejnim terorjem. — Seveda bo potem kričal tat: primate tatu in skušal prevladati krivdo na Slovence. So pač koroški švabi taki-le junaki; Ubijajo sami, druge pa dolže.

Plebiscit se bliža z urnimi koraki. Da bi se zavlekel, ni pričakovati. Tudi je naša najnujnejša želja, da se ne zavleče. Mi ga pričakujemo z mirnim srcem in čisto vestjo, v svesti si svoje pravice. Ne tako Nemci. Ti delajo z brutalnostjo, z nasiljem, z vsem mogočim in — kar je pri tem ljudstvu osebni umevno — tudi z vsemi nedopustnimi sredstvi sploh. — Vse agitacijsko delo vodi nemški »Heimatsdienst«, — ki ima poleg drugega na razpolago bogata denarna sredstva, kar sem že itak sporočil. Izmisli si je sedaj »Heimatsdienst« še nekaj novega. — Svoj teror hoče izvrševati na čisto poseben način, ki pa se mu ne bo obnesel. Te dni je razposlal posebne pole, ki mu služijo za popisovanje glasovalcev. Te pole imajo silno značilne rubrike, na koje naj mi bo dovoljeno pred vso javnostjo — opozoriti predvsem najvišjo instanco, ki danes reže kruh pravice na Koroškem v plebiscitnem ozemlju. — Glavna rubrika se glasi: Politična pripadnost: Nemec, omahljivec, SHS; opazka; — je glasoval. — Na ta način hočejo Nemci izvršiti še pred plebiscitom svoje zasebno glasovanje, seveda z namenom, še poslednjič v svojem političnem življenju terorizirati naše ljudi. — Samo terorizirati! — Nič več. Kajti našim ljudem je treba danes le nujno dopovedati, da moči danes nima Nemec nobene več; ima edino le še ošabnost, široka usta, precej polno možno ničvrednega papirja, ki se naj zove denar. Zato vpije in razsaja. —

Da se povrnem nazaj na omenjeni oklic »Heimatsdienst«, naj opozorim naše ljudi, da je način te vrste agitacije strogo prepovedan, in da naj naznanijo vsak tak slučaj našim oblastvom, ki bodo že našla pota in sredstva, da preprečijo, da neznačajni nemški grmič ne bo zrastel do neba. Sicer pa ni nič posebnega na tem, če plača enkrat berač »ceho«. Saj ima Avstrija — s pomočjo »bogatih« botrov z markami in lirami — res precej pomalanega papirja, ki se mu pravi običajni denar, nekaj sredstev na razpolago, da dela v zadnjem hipu cirkuško reklamo za svojo beračico državo.

Pač je otročarija — nič več in ne manj — če prilepljajo danes v Celovcu na okna in celo na stole, kamor zahajajo Slovenci, liste z napisom: »Hinaus mit den Krainern!« Begaki! Ne pomislijo, da ljudje na drugi strani kriče: »Herein mit dem Speck!« Tisti dvoredni namreč, kjer se je prodajal »kranjski špeh«, — je prazen! — Ker sem že ravno pri stvari, naj omenim tu, da mi je neki prav pameten Celovčan-Nemec dejal, da bi se dala prodati Avstrija za 5 (pet) kvargeljnov.

Napačno bi ne bilo omeniti, da je agitacija s podkupovanjem pravzaprav v rokah oblastev. — Glavna zaloga blaga, ki je namenjena za agitacijo in kupovanje duš v coni A, je baje ravno v tistem poslopju, kjer je slučajno tudi okrajno glavarstvo za Celovško okolico. — To le mimogrede, da opozorim na to visoko ententno komisijo, da pogleda tudi tja, kjer je na vratih trgovine napisano, da se oddaja blago s a m o prebivalcem (to je glasovalcem za Avstrijo) iz cone A.

Enkrat sem Vam že sporočil, da Italijani naravnost agitirajo za Nemce. V Celovcu ne toliko, nego po deželi. — Jaz sem ponižen in snamem klobuk pred zadnjim hišnikom, če je pošten. Ampak, da bi tak-le človek, ki živi le od »šmarocanja« in ki mu je pokazal pravo pot že Menelik, sedaj nam delal zgažo, to je pač nekoliko preveč. Kaj pa ima danes Italija še pokazati, nego edinega norca na Reki, ki ga niti sama ne more ozdraviti. — Naj torej oficijelna Italija nikari ne pozabi, da je izvojevala »sijajno zmago« šele takrat, ko je gledala v hrbet našim ljudem ob umiku, da pa tudi mi še lahko pogledamo njim — v hrbet. Seveda ne zahrbtno z nožem in stiletom. To prepustimo švabom!

Kaj naj Vam še sporočim? Danes je čisto gotovo, da niti »pet rajšev, pet red« niti pet kil sladkorja ne more kupiti cone A za Nemško Avstrijo. — Gre holi za Celovec nego za vse drugo. — Kaj bo torej s Celovcem? — Jaz pravim: Celovec je naš. Kdor ne verjame pridi in poglej! Ali ne najdeš ondè še samih napisov več nego nad tri četrtine slovenskih?

Kako lepo poje pesem koroških Slovencev, da sloveski je Korotan: priča to nam zgodovina, priča krajnih sto imen! Celovec bo pač naš. — Omahuje danes le še uradnik. Res je; temu treba zagotoviti eksistenco. Kajti, da bi ga enostavno vrgli pod kap, to ne gre. Če je Nemec, saj ne

more zato. Mislim, da ne storim nič napačnega, če že danes omenim, da je po mojem mnenju čisto nemogoče, čez noč spreminiti upravni aparat. Tako bo pač tudi uradništvo ostati moralo, pod pogojem seveda, da bo vestno vršilo dolžnosti, ki jih bo zahtevala od njega nova domovina, kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki je pač tudi glede uradniškega vprašanja čisto nekaj drugega nego siromašna Avstrija.

Glasovanje se bliža. — To že veste, kako se bo glasovalo. — Tudi z raztrganimi glasovnicami. Da je raztrgana Avstrija, to ve vsak vrabec v plotu, kajti vsak vrabec niti strehe nima. Zato bodo vse glasovnice, ki bodo raztrgane, one zelenoobrobline glasovnice, kot pravi simbol raztrgane in razbite Avstrije. Le take oddajte!

Še eno vprašanje! Zakaj nemški listi ne priobčijo izbruhov medvojnih nemških strasti, ki jih je bilo polno v Avstriji nasproti Angliji. — Zakaj sploh noben nemški šmirblat danes ne zapiše kot moto: »Gott strafe England!«? Prosim točnega odgovora!

Čegava bo zmaga?

Smrt ruske carske družine.

Londonski list »Sphere« objavlja poročilo angleškega kapitana Francis Mac Cullagha o usmrčenju ruske carske obitelji. Kapitan Cullagh, ki je o stvari poizvedoval na licu mesta, poroča:

»Danes je dognano zgodovinsko dejstvo, da je bil ruski car Nikolaj II. dne 16. junija 1918. v hiši Ipatjevskega v Jekaterinoslavu usmrčen. Umoril ga je boljševik Jurovski. Istočasno z njim in na istem mestu je bila umorjena carica s peterimi otroci. Dogodek se je izvršil tako-le:

Okoli ene ponoči dne 16. junija je prišel Jurovski, ki je bil poveljnik v hiši Ipatjevskega in čuvar bivšega carja in njegove družine, v carjevo spalnico ter zbudil celo družino. Rekel jim je, da pričakujejo Čehov še pred jutrom v Jekaterinoslavu.

»Vstanite,« je rekel carju »in oblecite se. Bolje za vas in vašo družino, da greste vsi doli v klet, ker se bodo vršili politični boji. Tu bi utegnile krogleteti skozi okno.«

Odpravili so se v klet: naprej je šel car, za njim carica, potem carjevič in štiri velike kneginje. Spremljali so jih zdravnik Votkin in sobarica Domidova, kuharica in sluga. Za njimi je prišel v klet Jurovski v spremstvu nekaterih komisarjev in vojakov s svetilkami. Carska družina se je zbrala v enem kotu kleti, komisarji in vojaki so se postavili na nasprotno stran in potegnili revolverje. Ujetniki so takoj uganili, kaj jih čaka. Njihov strah se je uresničil, ko je Jurovski potegnil iz žepa listino in jo začel od svitu male svetilke čitati. Bila je to smrtna obsodba »Nikolaja Romanova Krvavega in cele njegove družine«, ki so jo podpisali člani jekaterinoslavskega sojeta. Vsi vojaki, ki so se nahajali v usodnem prostoru, so bili Latiši ali Madjari, dočim so stali gardisti ob vhodu in videli celi prizor. Ti vojaki so pripovedovali da je car, predno je bil spis prečitán, nglo stopil pred svojo ženo in otroke, kakor bi jih hotel zavarovati s svojim telesom. Ob enem je izpregovoril nekoliko besed, o katerih pravijo boljševiki, da so bile te-le:

»Vsa Rusija bo preklinjala boljševike zaradi moje smrti.«

Zdi se, da je hotel nato prositi za svojo družino, a ni prišel do tega, ker je tisti hip ustrelil Jurovski iz svojega revolverja in carja usmrtil. Nato se je začelo klanje ostalih, ki se je hitro izvršilo. Tisti, ki so temu prizoru prisostvovali, sami pripovedujejo o njem jako zmešano, kakor da bi jim bila groza tragedije omamila zavest.

Potem je Jurovski odpravil trupla v 22km oddaljeni gozd in jih ondè sežgal. Na dotičnem mestu so kasneje našli v pepelu neke dragulje, kar je izpričalo resnico izpovedi kmetov o tem dogodku.

Jurovski ima devetnašletno hčer izredne lepote, ki je zagrizenejši boljševik nego oče. Peča se z razkristjanjevanjem kmetske mladine in sam sem jo videl na govorniškem odru, ko je poleg Trockega imela govor na ljudstvo.

Končno pripoveduje kapitan Cullagh, kako je obiskal Jurovskega. Jurovski stane sedaj v eni najlepših hiš v Jekaterinoslavu, ki je oddaljena kakih 300 m od hiše, kjer se je bila odigrala tragedija Romanovih. Boljševiki so mu zagotovili sijajen obstanek. Vendar se zdi, da ne bo dolgo živ, ker ima srčno napako.

Maurice Maeterlinck: Sestra Beatrice.

Hans Heinz Ewers je napisal v svoji knjigi »Das Grauen«, da je doumel Maeterlincka najgloblje, kdor je razumel njegovo molčanje. Maeterlinck je Belgijec in piše v francoskem jeziku. M. Gorki je Rus, toda kar je dosegel ta s svojimi besedami v »Trojici«, je dosegel oni v »Dečkovih smrti« v svojem molku. S tistim groznim molkom, ki razodeva vse tajne. Maeterlincka je sama tiha duša, Gorkega pa sam težak študij.

Maeterlinck pove besedo iz starodavnih časov, iz ruševin srednjeveških gradov, in ta beseda nas vjame danes, sredi vrvenja in dirindaja našega časa. Vsaka beseda je pesem zase, vsaka pesem — kos mehke, mehke duše. Vsak najrahljši tresljaj v notranjosti človekovi se razodeva ko cela tragedija, ali ko morje radosti. Maeterlinck je največji zastopnik modernega simbolizma.

»Sestra Beatrice« je legenda posebne vrste. Vsebinska je nakratko sledeča: Mlado in neizkušeno Beatrice — sestra vratarico — hoče odvesti prince Belidor, lahkoživec iz kraljeve hiše, iz samostana, v katerem je živel štiri leta in so jo imele sestre za najbolj pobožno. Beatrice se ne more odločiti do konca, da bi zapustila samostan in da bi šla v greh. Pred kipom Marije Device kleči in prosi pomoči: »Ne grem, če mi Ti prepoveš.« In nato: »Samo senca lučice, ki leži na tvojem čelu, naj se premakne, le malo premakne, — in jaz ne poidem!« In čaka, gleda — zastoni!

Prince Belidor je poljubi in odvede skozi širokoodprta samostanska vrata.

Tedaj stopi kip s podstavka ter obleče obleko, ki jo je pustila sestra Beatrice. Marija Devica opraviha Beatricino delo v samostanu 25 let in sestre z opatinjo vred mislijo, da je to sestra Beatrice, ki je postala svetnica.

Po 25 letih se vrne sestra Beatrice iz sveta nazaj v samostan. Stara, izmzgana, prevarana in ogoljufana od življenja prihaja umirat v samostan. Sestre pridejo in skesana Beatrice se jim izpove, govori jim o grozoti svojega greha, o umazanem življenju, ki ga je preživela v svetu. Prince Belidor jo je po treh mesecih zapustil in šla je iz roke v roko, bila je vsakemu naprodaj. Sestre jo tolažijo in mislijo, da bojuje predsmrtno boje proti trumam nečistih duhov. In sestra Beatrice, ki ne ve o čudežu, ne more razumeti, kako da odpuščajo tako lahko nekaj stroge sestre.

Kip, ki je bil pred 25 leti izginil, se je vrnil ta dan. Sestra Beatrice ga je sprosil nazaj s svojimi molitvami, pravijo sestre.

In legenda o sestri Beatrice izven v besedah opatinje, ki opazuje napol spečo, od življenja do konca utrujeno Beatrice, in govori: »Molimo, sestre, dokler ne napoči ura zmage.«

Vsaka beseda je biser, ki se blesti in iskri, vsak korak je dolga povest težkega molčanja.

Kakor v »Slepici« in v »Vsiljenki«, ki sta bili uprizorjeni lani v dramskem gledališču, je tudi v »Sestri Beatrice« malo zunanega dejanja. Zato pa reza notranje dejanje tem globlje in je tem leboše komponirano. S. S.

vlađe pod vodstvom generala Domantovića dolga iskala, vendar trupel niso našli. Dokumenti o tem so najbrž zgoreli ali se izgubili, ko je general Domantović s svojim uradom januarja meseca 1920. na posebnem vlaku bežal pred boljševiki proti Krasnojarsku v Sibiriji, kjer je moral vlak zapustiti, češalon pa je glasom pripovedovanja njegovih oficirjev, ki so dospeli do Cite, zgorel. Junij 1918 pa ni bil ubit samo Nikolaj, temveč tudi obitelj znanega pisatelja in avtorja »Car judejski«, najplemenitejšega Romanova, velikega kneza Konstantina Konstantinoviča, in sicer sin Sergij Konstantinovič in hči Marija Konstantinoviča. Njuni trupli sta bili najdeni v rudniškem rovu v N. Tagilu na Uralu.

Italijanski ministrski svet.

POGAJANJ Z ITALIJO SE NE BO?

Rim, 25. sept. Včeraj je imel ministrski svet sejo, gospod Giolitti in grof Sforza sta poročala, da belgrajska vlada ni povabila italijanske vlade, da se začne pogajanja, prekinjena v Pallanzi. Gospod Giolitti je poročal o dogodkih v Trstu in Pulju. Predlagal je zgolj, da se ostreje uporabljajo postave zoper nedovoljeno nošenje orožja. Proučil se je načrt o amnestiji za politične zločine v Veneciji Juliji. Amnestija stopi v veljavo po aneksiji novih provincij.

Giolitti bo sam sprožil pogajanja z Jugoslavijo.

LDU Berlin, 25. septembra. (DunKU.) »Deutsche Allgemeine Zeitung« javlja iz Milana: Kakor poroča »Sera«, namerava italijanski ministrski predsednik Giolitti osebo uvesti pogajanja z jugoslovanskimi delegati glede rešitve jadranskega vprašanja. Ako bi Jugoslavija obteževala sporazum, bi se Giolitti ne protivil temu, da italijanska vlada prizna novi režim na Reki, za katere neodvisnost bi sicer Italija jamčila.

Uradniško vprašanje.

LDU Belgrad, 25. septembra. Na včerajšnji ministrski seji so razpravljali v prvi vrsti o uradniškem vprašanju. Končni sklep še ni sprejet in bodo o tem predmetu še naknadno razpravljali. Vendar pa se že sedaj lahko trdi, da niso točne časnikarske vesti, po katerih bi stalo uradniško vprašanje pred nepovoljno rešitvijo. Vlada bo to vprašanje rešila v skrajnih mejah finančne možnosti. Posebno se bodo ozirali na uradnike z družino.

Aneksija Tridentina.

Rim, 25. Senat je danes soglasno sprejel aneksijo Tridentina.

Pozasebljenje avstrijskih industrijskih podjetij.

Dunaj, 25. Med vlado in »Kreditnim zavodom« se vrše pogajanja, da se vsa državna industrijska podjetja predajo privatnemu konsorciju. Pogajanja se bližajo uspešnemu koncu.

Porazi boljševikov.

LDU Varšava, 24. septembra. (Poljska brz. agencija.) Južno od Pripjeta zasledujejo naše čete sovražnika. Pri napadu na Zaslaw so naše čete uničile 24. boljševiško pehotno divizijo, zajele 3000 mož in uplenile 24 strojnice, 1 baterijo in 2 km dolgo trensko kolono. Severno od Pripjeta se razvijajo na vsej fronti hudi boji. Naše čete prodirajo v smeri Kartuskaja Berena-Pružany. Poznanjske čete so zasedle Wolkowsk. V bližini Berestovice smo zavrnili vse napade sovražnika. Po srđitem boju smo zasedli Odelsk. Pri Kuznici se naši oddelki približujejo trdnjavi Grodno. Naše severne operacijske skupine so prekoračile reko Njemen. Severno v odseku Sjeny-Suwalki obstreljujejo Litvanci naše čete s topništvo.

LDU Pariz, 20. septembra. (Havas.) Po poročilih francoskih in angleških listov iz Rige je ruski delegat Joffe podal na konferencično važno izjavo sovjetske Rusije, ki vsebuje nove predloge. Po teh predlogih se odpoveduje sovjetska Rusija zahtevam, da se razoroži in demobilizira poljska vojska in da ustavi delo tovarne za orožje. Dalje se odpoveduje sovjetska Rusija uporabi železniške proge Wolkowsk-Grajevo in predlaga mejo, ki poteka mnogo bolj proti vzhodu, kakor Curzonova črta in ki obsega Vzhodno Galicijo. O usodi Bele Rusije in Litvanske naj odloči ljudsko glasovanje. Poljakom dovoljeni rok za podpis premirja in mirovnih pogojev poteče s 5. oktobrom. Zastopniki Poljske odgovore danes na Joffove predloge.

LDU Rim, 25. septembra. (Brezlično.) Preko Carigrada poročajo, da so čete generala Wrangla zasledovale sovražnika do železniškega križišča Poltave (?), pri čemer je padlo v njihove roke 2100 ujetnikov, 7 topov in 25 strojnica. Pri Aleksandriji je bila uničena 86. boljševiška divizija.

LDU Moskva, 25. septembra. (DKU) Frontno poročilo z dne 24. t. m.: Pri Grodnu prodira sovražnik dalje. V odseku Proskurov smo se umaknili 40 vrst zapadno od Proskurova. Pri Husiatynu smo zasedli Gorodok in nadaljevali pohod.

Pogrom na mesnice na Dunaju.

Dunaj, 25. Danes je tolpa razgrabila 5 mesarskih stojnic, ker se cene mesu niso znižale.

Take Jonescu v Rimu.

Rim, 25. sept. Včeraj je došel semkaj rumunski ministrski predsednik in se sestane z Giolittijem. Sestanek bo jako velikega pomena za politične in trgovinske odnose med obema državama. Giolitti bo sam sprožil pogajanja z Jugoslavijo.

Za Koroško.

Koroška mladina v Ljubljani.

Spored sprejema.

Kakor znano, obišče našo prestolico dne 28. t. m. okrog 1200 koroških otrok in 300 odraslih (starišev in učiteljev). Korošci pridejo ob 11. uri predpoldne. Od kolodvora po Wilsonovi cesti do Kongresnega trga se razvrsti po 10. uri šolska mladina. Za šolsko mladino se razvrste društva, organizacije in ostalo občinstvo. Godbe in društvene zastave, kakor tudi zastave šol pričakujejo na kolodvoru (na peronu). Po prihodu vlaka pozdravi došlece na kolodvoru učenka ene ljubljanskih šol. Na to se razvrsti sprevod — na čelu Salezijanska godba in zastave. Za godbo korakajo Korošci, za njimi godba Zveze jugoslovanskih železničarjev, potem mladina ljubljanskih šol, društva, organizacije in ostalo občinstvo. Pred univerzo (deželni dvorci) pozdrav akademika in zastopnika mestne občine. Na to obed v določenih restavracijah. — Ob 2. uri 30 min. predstava v dramskem gledališču. Po predstavi ob 5. uri 30 min. z godbami pred Narodni dom. Tam večerja. Ob 7. uri zvečer odhod po Prešernovi ulici mimo Prešernovega spomenika, Uniona, Sodnije, po Wilsonovi cesti na kolodvor. Ob 8. uri zvečer odpelje vlak na Koroško.

Ij Poziv ljubljanskemu prebivalstvu. V turek poseti glavno mesto Slovenije 1600 koroških otrok s svojimi učitelji in sorodniki. Organizacije vseh strank tekmujejo, da bi bil sprejem nadvse prijazen in lep. V teh dneh predpriprav za koroški plebiscit je potrebno, da se gostoljubnost ljubljane sijajno izkaže. Naši mali koroški bratje morajo sprejeti v prestolici Slovenije najlepše in najgledljive vtise, spomin na poset ljubljane mora biti Korošcem bodrilo in pobuda za boj, ki se bo vršil v 14 dneh na naši severni meji. Zato pozivljamo ljubljansko prebivalstvo, da razobesi v turek na svojih hišah zastave in okni svoje domove najbolj sijajno. Požrtvovalnost in prisrčnost našega prebivalstva mora Korošce prepričati, da pridejo v turek med svoje krvne brate, ki jih ljubijo, jih cenijo in podpirajo v odločilnem boju za njih narodno osvoboditev.

— Plebiscitne znamke za Koroško glasovalno cono A. Plebiscitni odbor je izdal pod nadzorstvom deželne vlade in sporazumno s pošto upravo posebne plebiscitne znamke po 5, 15, 25, 45, 50 para in 2 dinara s pretiskom na 2- in 4 vinarjskih časopisnih znamkah. Plebiscitne znamke se smejo uporabljati za frankiranje pošiljatev do 10. oktobra t. l. in sicer po vrednosti ki je označena na teh znamkah. — Prodajajo se te znamke pri vseh koroških poštah uradih glasovalne cone A, ter pri poštah uradih ljubljana 1, Maribor 1, Celje, Ptuj, Novo mesto in Kranj in sicer samo 7 dni ker je zaloga majhna. Cela serija stane 40 kron 80 vin., mala serija pa, to je vse parske 16 kron 80 vin. Posamezne komade je dobiti pri imenovanih uradih samo od nekaterih vrst, plebiscitnih znamk in sicer proti plačilu trojne nominalne vrednosti. Te plebiscitne znamke bodo imele veliko vrednost v narodno zgodovinskem ter tudi v filatelističnem oziru. Vsak kdor si nabavi te znamke si pribavi realno vrednost ter doprinese obenem svoj dar na narodni žrtvenik.

Nemci na češkem zahtevajo lastno armado.

LDU Praga, 25. septembra. Kakor poročajo nemški listi, je nemška parlamentarna zveza v svoji, vladi predloženi spomenici, ki se tiče rekrutov nemške narodnosti, vpoklicanih v vojaško službovanje, zahtevala, da se za te stvori nemške formacije z nemškim službenim jezikom, da se jim nastavi nemški častniki in podčastniki, da se nemško moštvo premesti v nemško ozemlje, da se načeloma odkloni stalna vojska in da se vsi oni, ki so odslužili vojno službo, oproste prezenčnega službovanja. Ministrski svet je včeraj odgovoril in je nemške zahteve odklonil. Zveza bo izdala v tej zadevi na nemško javnost posebno izjavo, v drugi izjavi pa bo opisala stanje nemškega šolstva na Češkoslovskem. Stavka šolske mladine nemške narodnosti se bo izvajala baže 8. in 9. oktobra.

Nemiri na Irskem.

LDU London, 25. septembra. (DKU.) Po poročilu iz Dublina so snoči zanatili

mesti Doonbeg in Bearhave. in žetev na polju okoli mest. Število vseh dosedaj zaplenjenih mest na Irskem znaša osem. V Dublinu sta snoči dva oborožena moža napadla vratarja glavnega požnega urada, razstrelila blaginico z dinamitom in odnesla okoli 3000 funtov.

Železniški promet.

LDU Praga, 25. septembra. Koncem septembra se bo sestala tulaž konferenca, katere se bo udeležilo okoli 80 delegatov iz Češkoslovaške, Nemčije, Poljske, Jugoslavije, Rumunije, Avstrije in Madžarske v svrhu, da se prouči vprašanje o železniških mrežah v navedenih državah. Sklepali bodo definitivno o železniškem prometu med temi državami.

Intrige v svrhu vposlavitve Habsburžanov.

LDU Praga, 25. septembra. »Pravo Lidu« odkriva po avtentičnih dokumentih detaile o madžarski propagandi, ki je imela namen odcepiti Slovaško od Češke, da jo združi z Madžarsko in da vzpostavi habsburžansko monarhijo. Voditelj te propagande je madžarski poslanik na Dunaju, njegov sodelavec pa je Geza Rajics.

Komunistična zarota na Ogrskem.

LDU Budimpešta, 25. septembra. (DKU) Policija je zasledila jako razširjeno komunistično zaroto in je v Budimpešti aretirala osem oseb, dočim so onkraj Donave izročili oblastvom 14 oseb. Policija je doznala, da so se v glavnem mestu, kakor tudi v nekaterih drugih mestih onkraj Donave razširjali letaki komunistične vsebine. Preiskava je doznala, da so vsi ti letaki vtihotapljeni z Dunaja. Kakor so aretirani komunisti sami izpovedali, so stremili po vzpostavitvi svetov na Madžarskem.

RAZOROŽITEV V PLEBISCITNEM OZEMLJU.

LDU Katowice, 25. septembra. (Wolff.) Po povelju mednarodnih zasedbenih oblasti so preteklo noč v obmejnih krajih okrožja Katowice francoske čete v zvezi z glasovalno policijo razoroževale prebivalstvo. Obkolile so vasi in vse natančno preiskale. Našle so veliko množino orožja.

BORZA.

LDU Belgrad, 24. septembra. Devize: Pariz 0—195, London 101.50—102, Berlin 46.75—48, Zeneva 0—310, Dunaj 9.95—10, Rim-Milan 127—127.30. — Valute: dolarji 27—28.10, rumunski lei 56.50—56.75, nemške marke 49.50—49.75, avstrijske krome 10.20—10.30.

Politične novice.

+ Odgovor. V zadnji nedeljski številki »Slovenca« smo napisali odgovor na dr. Tavčarjev članek v »Slov. Narodu« od prejšnje sobote. Na nestvarne izpade dr. Tavčarjeve smo stvarno in odločno odgovorili. V včerajšnji številki »Slov. Naroda« je g. dr. Tavčar napisal odgovor na naš članek. Pravzaprav dr. Tavčarjev izjavljaj ne moremo imenovati odgovor, ker ne odgovarja na našo kritiko, marveč si v svoji srčni užaljenosti izmišlja podmene, katerih mi nismo niti postavili niti zagovarjali in se potem bori z gorečnostjo idealista proti njim prav po načinu znanega viteza iz La Manče. Bistvo prvega dr. Tavčarjevega članka je temeljilo v trditvi, da je treba razne dr. Brejce in Remce, ki ne morejo in nočejo gutirati vsakega ukrepa, s katerim nas oblagodarja svojevoljno Pribičević, kratkoma zapreti, oziroma vtakniti med štiri stene. S tem je hotel drastično povedati, da smo mi dolžni tiho in vdano prenašati vse ukrepe centralne vlade, če nočemo v javnosti veljati za kršitelje enotnosti naše države. V isti sapi pa govori zopet o neke vrste avtonomiji, ki je potrebna in za državo rešilna. Mi smo konstatirali, da je splošna sodba vseh resnih ljudi, da je pri nas centralistična vlada nemogoča, da vodi naravnost v gospodarsko in kulturno katastrofo. Kaj bi za to navajali še dokazov, saj potrjuje te naše trditve žalibog prereno vsa naša dveletna izkušnja. Čudimo se po vsem tem le, da se more dr. Tavčar, nekdanji rjoveč lev, tako ponižati, da igra v svojem drugem članku proti nam žalostno vlogo sikofantstva. Mi mu na tej poti ne bomo sledili, tudi se nam ne zdi vredno, da bi mu odgovarjali. To tudi ne spada k stvari. Dejstvo je, da je centralizem, kakor ga je propagirala in z vso besnostjo od prevrata sem zagovarjala in tudi praktično izvajala dr. Tavčarjeva stranka, za našo državo pogubonosa, da naravnost za državo rušilna. Mi smo to vedno povdarjali, tembolj bomo to misel v bodočnosti zagovarjali, ker hočemo resnično močno in dobro urejeno državo. Po našem najglobljem prepričanju, ki smo ga od ujedinenja odkrito zagovarjali, je državni koristna in zanj rešilna ustavna forma, ki sloni na široki samoupravi. Dr. Tavčar nam očita seveda — to je menda tudi »pošteno« in kavalirsko — da se gibljemo v nekih meglenih oblikah, in nočemo z barvo na dan da bi o priliki ljudstvu tem laže sučerali

svoje kalne nakane. Tudi na te očitke ne bomo odgovarjali, ker ne maramo žaliti. Sklicujemo se pa na naš odkriti boj, ki smo ga bojevali za košček avtonomije, ki so ga nam še pustili. Dr. Tavčarju pa že sedaj zagotavljamo, da mu ne bo treba na naš avtonomistični program več dolgo čakati. Dr. Tavčar naj razmisli — ko gre za problem centralistične ali avtonomistične ustave, — če se mu ljubi — o »katoliških kavkah«, »prilikačevih ozkih obrazov«, o republiki in monarhiji, če hoče tudi o načinu, kako bi ubranil župnike in kaplane pred »katoliškimi« rušitelji kapitalizma, mi bomo v interesu države zastavili vse sile, da postavimo državo na one temelje, ki so zanj v sedanjih razmerah edino rešilni in ta temelj je ustava, sloneča na najobsežnejši samoupravi pokrajin.

+ Proti novim davkom. Včeraj popoldne so se stali v dvorani trgovske in obrtniške zbornice zagrebške zastopniki vseh zagrebških gospodarskih korporacij, da zavzamejo stališče proti novemu užitniškemu davku in proti uvedbi davka na poslovno obrt. Po vsestranski debati je bila v Beograd odposlana resolucija, ki protestira proti uvedbi teh davkov radi nedolednih težkih posledic, posebno za široke sloje konsumentov.

Dnevne novice.

— Seja načelstva K. T. D. bo v torek, dne 28. septembra ob 4. uri popoldne.

— Razveljavljene občinske volitve v Srbiji. Državni svet je razveljavil volitve občinske uprave v Skoplju radi nepravilnosti, ki so se izvršile pri volitvah. Tudi volitve v Valjevu so razveljavljene.

— Častni adjutant Nj. Vis. Za častnega adjutanta Nj. Vis. kralja Petra je imenovan regent Aleksander admirala naše mornarice g. Prico.

— Čestitka regenta. Povodom izvolitve Milleranda za predsednika francoske republike je poslal regent Millerandu toplo čestitko.

— Trgovinska agencija na Dunaju. Ministrstvo za trgovino in industrijo je odredilo, da se na Dunaju osnuje naša trgovinska agencija.

— Nov list. Dne 29. t. m. prične v Zemunu izhajati list »Narodna misao«, in sicer v prvem času vsak drugi dan.

— Bosanske zadeve. Predsednik pokrajinske vlade dr. Srškić je odpotoval danes popoldne v Belgrad. Za odsotnosti ga bo nadomestoval načelnik prvega oddelka Mišević. Potovanje dr. Srškića v Belgrad je v zvezi z izvoznim vprašanjem, kakor tudi s predlogom o odlikovanjih.

— Poseben vlak za uradnike. Med Belgradom in Zemunom bo uveden poseben vlak, čigar glavna naloga bo, vse belgrajske uradnike, ki stanujejo v Zemunu, prevažati jutraj in popoldne v Belgrad, na večer pa nazaj v Zemun. V Zemunu stanuje okoli 500 uradnikov, ki so zaposleni v Belgradu.

— Osebnost. Naš poslanik v Kodanju, Milan Rakić je došel v Belgrad.

— 50 letnica zagrebškega gledališča. Povodom proslave 50 letnice hrvatskega narodnega gledališča v Zagrebu bo na predlog ministra za prosveto odlikovanih več sotrudnikov te kulturne ustanove. — Minister za prosveto je odobril subvencijo belgrajski glasbeni šoli Stankovičevi v znesku 12.000 dinarjev.

— Odstavka sarajevskega občinskega odbora. Na sinočnji seji občinskega odbora je bilo sklenjeno, da občinski odbor skupno s predsednikom Petrovićem poda ostavko. Nekateri člani odbora so proti temu sklepu protestirali. Sodijo, da bo vlada sprejela ostavko in imenovala v vodstvo mestne uprave tri komisarje.

— Dr. Mandić v Belgradu. Član bivšega jugoslovenskega odbora v Londonu dr. Ante Mandić je došel v Belgrad in posetil ministra za zunanje stvari dr. Trumbića.

— Gledališče v Sarajevu. Ministrstvo za finance je dobilo od sarajevske pokrajinske vlade poročilo o ustanovitvi stalnega gledališča s prošnjo, naj se vojni fond, ki predstavljajo vsoto 1 in pol milijona kron, porabijo za nakup gledališkega splotja.

— Akcija uradnikov. V Splitu so državni nameščenci sklenili, da izvedejo živahno akcijo radi rešitve uradniškega vprašanja. V prvi vrsti so sklenili, da mora to vprašanje sedaj stalno ostati na dnevnem redu. Kot prvi korak te akcije so sklenili, da se 3. oktobra skliče javni shod, na katerem bodo protestirali proti zavlačevanju uradniškega vprašanja.

— Za dr. Trumbićevo kandidaturo. Oba tukajšnja lista organiziranih političnih strank, »Jadran« v imenu ljudske stranke in »Život« v imenu demokratske stranke predlagata, naj se vse stranke v Dalmaciji nijo v kandidaturi dr. Trumbića, ker uživa nijo v kandidaturi dr. Trumbića, ker uživa splošno zaupanje vsega prebivalstva Dalmacije. Na ta način bi se tudi manifestiral akt solidarnosti z borbami ministra za zunanje stvari za našo narodna prava.

— **Jugoslovanska lista vojnih krivcev.** Naša država zahteva izročitev naslednjih vojnih krivcev: fcm. Potiorek, gen. polkovnik Rhenen, podmaršal pl. Weber, maršal Koveš, Julij Rüttich iz Budimpešte, divizionar Lutendorf, Bartha, slotnik Buchner, polkovni poveljnik Binina, general Globočnik, podpolkovnik Jelinek, grof Clam-Martinic, general Planek, okrožni poveljnik Salio-Soglio, Mici Šašler, major Vladimir Stenzel, major Stipetic, general Tamassy, poročnik Teofil Zurkanovic, Mita Stojanov, polkovnik Nesel. Na listi je bil tudi generalni polkovnik Bo-roević, ki je pa medtem umrl.

— **Iz Kranjske gore.** Vsled velikan-skih nalivov zadnje dni v Julijskih Alpah je potok Piščenca narastel do neverjetnosti in napravil občini milijonsko škodo. Odnesel je tri občinske mostove, zasul elek-trarno, razkopal in odtegnil vsemu pro-metu cesto na Vršič in podkopal zatvor-nico (Talsperre), ki je zapirala v soteski »Baba« pot več milijonom m³ gramozu in peska. V slučaju še enkratnega naliva grozi vasi Kranjska gora največja nevar-nost, da jo gramoz, ki se je nabiral za za-tvornico od leta 1895., popolnoma zasuje, oziroma voda izpodkoplje posamezna po-slopja in hiše.

— **Železniška nesreča na Laškem.** Iz Vidma (Udine) javljajo, da je na preplavljeni železniški progi pri San Giorgio sko-čil s tira vlak, pri čemer je bilo ranjenih sedem oseb.

— **Vladne odredbe proti kugi.** Današnje »Narodne Novine« prinašajo objavo, da se na podlagi člena 10 mednarodne kon-vencije, ker so se na Reki pojavili štirje primeri kuge, proglašajo Reka za okuženo. V zavarovanje proti tej nalezljivi bolezni odreja ministrstvo za narodno zdravstvo v Belgradu, da se mora na vseh vstopnih žele-zniških in parobrodskih postajah, ki so v zvezi z Reko: na Hrvatskem, v Sloveniji, Dalmaciji, Boki Kotorski in Črni gori vr-šiti zdravniški pregled potnikov in njihove prtljage. Ako bo zahtevala potreba, se bo število obmejnih postaj omejilo in potniki, na katerih se bodo pokazali znaki kužne bolezni, se bodo izolirali v najbližjih bol-nišnicah.

— **Popis vseh vojnih invalidov, vdov in sirot.** Poverjeništvu za socialno skrb je razposlalo te dni vsem občinskim uradom tiskovine k naredbi Opr. št. III 987/I z dne 3. septembra 1920 s potrebnimi navo-dili za popis vseh vojnih invalidov, vdov in sirot. Ker se je razpošiljanje tiskovin vsled tehničnih ovir v tiskarni zakasnelo, se po-daljša rok za predložitev izkazov do 5. ok-tobra t. l. Občinski uradi naj pospešijo iz-vršitev popisa z vso intenzivnostjo, da ne bo treba znova podaljševati določenega roka. Občinski uradi, ki bi slučajno ne do-bili tiskovin do najkasneje 28. t. m., naj jih zahtevajo brzojavno pri invalidskem oddel-ku poverjeništvu za socialno skrb v Ljub-ljani.

— **Potni listi za zasedeno ozemlje.** — Pred par dnevi smo objavili dopis, kjer se dopisnik pritožuje nad sitnostmi pri pode-ljevanju potnih dovoljenj na italijanski de-legaciji. O stvari smo se na pristojnem me-stu poučili in dognali sledeče: 1. Pristoj-bine za vizum določa od časa do časa ita-lijansko zunanje ministrstvo in sicer do-govorno z vlado v Belgradu. Pri določitvi pristojbin je merodajen kurz lire in dinar-ja. Sedaj je določena pristojbina 60 dinar-jev. 2. Pristojbina 60 dinarjev se plača za potni list, ki ima veljavnost 3 mesecev. Tekom treh mesecev se za vsak nadaljnji vizum ne plača nič več. Kdor tedaj v treh mesecih večkrat potuje, plača pristojbino samo prvič, vizum pa si mora oskrbeti za vsako potovanje. Plača se tedaj ne za vi-zum, nego za potni list. 3. Vsaka stranka, ki hoče potovati v zasedeno ozemlje, mo-ra glasom inštrukcij, ki so jih dobile vse italijanske delegacije, vložiti pisмено proš-njo. V prošnji naj stranka pove, kam po-tuje in po kakšnih opravkih. Ljubljanska delegacija sprejema prošnje v slovenskem, hrvaškem, nemškem in italijanskem jezi-ku in ni nikdar nobena stranka dobila na-ročila, da mora biti prošnja napisana ita-lijansko. Pač pa želi delegat, da se proš-nje ne pišejo v cirilici, ker on ne zna ciril-ske pisave. To je pa tudi v interesu stranke, ker mora delegat cirilsko pisane prošnje dati prevajati, s čimer se stvar zavleče za nekaj dni. 4. Vse prošnje gredo v izjavo na pristojni civilni komisarijat, ki mora de-legaciji poročati, če so kakšni pomisleki proti dopotovanju prošnjika. Ni torej od volje delegata odvisno, ali stranka dobi potni list ali ne, nego od poročila civilnega komisarijata. 5. Da ne bo brez potrebe to-liko strank čakalo pred delegacijo na Du-najski cesti, naj stranke piseme prošnje pošljejo po pošti in se ni treba nastavljati pred vrata, ker s tem ovirajo le poslovanje z onimi strankami, ki imajo dobiti potni list. 6. Strankam, ki jim je na tem, da do-bijo kmalu potni list, se svetuje, da se obr-nejo na svoje znanke ali prijatelje v zase-dnem ozemlju, ki naj gredo k pristojne-mu civilnemu komisarijatu s prošnjo, da komisarijat brzojavi ali pa piše na italijan-sko delegacijo v Ljubljano, da proti dopo-tovanju stranke ni pomislekov (nulla osta).

Kdor si tako potrdilo izposluje, dobi potni list takoj brez ovire. — To pojasnilo pri-občimo, ker nočemo, da bi se delala gdu. delegatu krivica in pa v informacijo naših bralcev.

Ljubljanske novice.

lj Akademiki. Prosim odbornike stro-kovnih organizacij, da se udeležijo med-društvene seje v ponedeljek 27. t. m. ob 2. uri popoldne na univerzi. Program: Spre-jem koroških otrok. — Preds. »Društva sluš. fil. fak.«

lj Št. Jakobsko prosvetno društvo pri-redi danes, 26. t. m. ob 6. uri zvečer v svo-ji dvorani zanimivo predavanje. Vabimo k mnogoštevilni udeležbi. — Društveni pev-ski zbor ima redne vaje vsako sredo ob 8. uri zvečer. Novi pevci in pevke dobro-došli! — Knjižnica posluje vsako nedeljo in praznik od 11. do 12. ure. Tiste, ki imajo že dalje časa izposojene knjige, nujno pro-simo, da jih v najkrajšem času vrnejo.

lj Češko društvo v Ljubljani priredi za svoje člane in po njih uvedene goste »Sva-tovavčevske posvite« dne 28. t. m. v dvorani hotela Tivoli. Začetek ob 8. uri zvečer. Predprodaja vstopnic v drogeriji »Adrija«, Šelenburgova ulica.

lj Elizabetna konferenca pri sv. Petru v Ljubljani, ima redni sestanek v ponedel-jek dne 27. septembra ob pol 8. uri zvečer.

lj Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole s slo-venskim ozir. s slovenskim in nemškim učnim jezikom se prične pri podpisani ko-misiji na državnem učiteljskišču v Ljubljani v jesenskem roku 1920 dne 5. novembra 1920. — Pravilno opremljene prošnje za pri-pust k preizkušnji naj se po šolskih vod-stvih pravočasno predložijo okrajnim šol-skim svetom, da bodo najpozneje do dne 25. oktobra 1920 v rokah izpraševalne ko-misije. — Izpraševalna komisija za obče ljudske in za meščanske šole v Ljubljani, dne 15. septembra 1920.

lj Klub »Soča« opozarja svoje člane, sorojake iz zasedenega ozemlja in vse ro-doljubno občinstvo na svojo prvo dobro-delno koncertno in zabavno prireditev, ki se bo vršila v nedeljo, dne 3. oktobra 1920 pri pogrnjenih mizah v vseh gornjih prostori-h Narodnega doma v Ljubljani. Na pro-gramu je: petje, vojaška godba pod osebnim vodstvom kapelnika gosp. dr. Čerina, slovenske in hrvaške deklaracije, drama-tičen prizor, kolo sreče itd. V paviljonih, kjer bodo stregle naše vrle Primorke, bo poskrbljeno z mrzlimi jedili, pecivom in iz-borno kapljico. Zato naj nihče ne manjka, kdor je naš! Vstopnina 6 K za osebo. Ves čisti dobiček je namenjen za siromašno in zapuščenno šolsko mladino iz zasedenega ozemlja.

lj Vstopnice za »Sestro Beatrice« se dobijo danes popoldne v prodajalni Nove založbe na Kongresnem trgu in cel dan v pisarni Ljudskega odra. Predstava začne ob osmi uri zvečer; nedorastlim vstop ni dovoljen.

lj Športni teden. Opozarjamo vse klube, da so se prijave končale 23. t. m. ka-kor objavljeno, in da se naknadne prijave sprejmejo le proti dvojni prijavnini. Na-knadno še objavljamo, da znaša prijavina za lahkoatletične tekme 10 K za osebo, ne glede za koliko kategorij se prijavi.

lj Unionsko klet je prevzela obče-znana gospa Julija Albert, bivša restav-raterka pri »Lipi«.

lj Moška verižica se je našla ter se do-bi pri g. Tereziji Arlič, Komenskega ulica 10. II. nadst.

Dijaški vestnik.

d Ljubljanska S. O. vabi starešine, akademike in dijaštvo k letošnjemu prvemu sestanku, ki ga ima v torek, 28. t. m. ob 7. uri zvečer v čitalnici Jugoslovanske ti-skarne (III. nadst.). Predsednik razvije naš program, ki ga z resolucijami potrdi-mo. Govori preč g. pokrovitelj F. S. Finž-gar in zastopniki organizacij. — Vsi na krov; odstranimo indiferentna zrna, sprej-mimo, ohranimo in pojdemo na delo s pro-gramom: Bog in narod!

Majnovejša poročila.

Pravoslavni metropolit hoče v katoliški samostan.

Sarajevo, 25. septembra. Bivši bosan-ski pravoslavni metropolit dr. Letica je prosil, da se ga sprejme v katoliški samo-stan. Prošnja se je odbila, ker je metropo-lit hotel ostati pravoslavne vere.

Italijanske čete se niso izkrcale v Draču.

LDU Belgrad, 24. septembra. »Tribu-na« poroča, da je netočna vest nekega belgrajškega lista, po kateri so Italijani izkrcali v Draču eno divizijo, ki naj bi z vojsko vlade v Tirani izvršila ponoven na-pad na naše ozemlje. Poleg vseh dokazov, da vplivajo Italijani po svojih agentih na nepomirljivo držanje Albancev napram naši državi, se Italijani vendar ne upajo tako javno podpirati Albancev. Njihovo delo strogo nadzoruje ameriški admiral, ki bo preprečil vsako tako namero. Tudi na-

ša letalska eskadrila, ki vrši izvidno služ-bo, dosedaj še ni opazila italijanskih čet v Draču.

Dr. Masaryk proti komu-nizmu.

LDU Praga, 24. septembra. (ČTU) Predsednik republike Masaryk je imel v Příbramu nagovor na delavce, v katerem je med drugim podal tudi svoje naziranje glede krize v socialno-demokratski stran-ki. Izmed 17 so imeli socialisti 9 ministrov in predsednika zbornice. V nobeni drugi državi v Evropi niso imeli socialisti tako izvrstnega stališča. Vzrok izstopa socialno-demokratskih ministrov iz vlade je kriza v socialnem demokratizmu in v narodnem socializmu. Predsednik je izjavil, da ne more ničesar storiti za to, kakor da po-zove delavstvo, naj trezno presoja polo-žaj ter ohrani razsodnost in razum. Pred-sednik je govoril tudi o komunizmu in so-cializmu v Rusiji ter naglašal, da je Rusija agrarna in da tamošnji kmet pozna samo zasebno lastnino. Rуска metoda pa za Češko ni prikladna. Tudi pri nas bomo počasi izvajali socializacijo, samo treba je čakati, da stvar dozori. V prvi vrsti pride za socializacijo v poštevd rudarstvo. Treba je, da delujemo na to v miru in v medse-bojnem sporazumu.

Cerkveni vestnik.

c Kongregacija delavcev pri oo. jezui-tih ima svoj shod danes popoldne ob 5. uri v kongregacijski kapeli, Zrinjskega cesta št. 9.

c Cerkvena slovesnost v čast sv. Petru Klaverju obhaja družba sv. Petra Klaver-ja za afrikanse misijone, ter vabi k obilni udeležbi v nedeljo, 26. sept. ob 5. uri pop. v uršulinski cerkvi, kjer bo govor in sv. blagoslov.

Gospodarstvo.

g Ministrstvo za šume in rude bo v kratkem razpisalo velike licitacije o pre-daji lesa, predvsem v Stari Srbiji in Mace-doniji. Vse licitacije bodo objavljene v »Službenih novinah«.

g Rok 15 dni, ki je vsled sklepa mini-strskega sveta določen za vložitev prošenj pri generalni direkciji carin v svrhu uvoza luksuznega blaga, je podaljšan za 20 dni.

g Izvoz pšenice. Generalna direkcija carin je izdala nastopno objavo št. C 58.298 z dne 10. septembra 1920: Da bi se sklep gospodarskega finančnega odbora mini-strov od 2. t. m., s katerim je dovoljen iz-voz 15.000 vagonov pšenice, mogel izvršiti v vsem tako, kakor to odgovarja nameram kraljevske vlade, je imenovani ministrski odbor vzel ponovno v oceno to vprašanje o izvozu pšenice ter je na predlog ministra za finance sklenil: 1. da se kontingent 15.000 vagonov pšenice prepusti svobod-nemu izvozu tako, da ne more biti noben izvoznik postavljen v kak izjemen položaj. Vsi morajo izvoziti pšenico pod pogojem zagotovljenja zdrave valute ter s plačanjem izvozne carine, ker mora biti vsaka oblika zaaranja izvoza izključena; 2. da se v skla-du z namerami kraljevske vlade, ki želi pospeševati izvoz moke in na ta način po-dati širše, pravilno tolmačenje zgoraj ome-njenega sklepa o svobodnem izvozu tega kontingenta pšenice, vsteje v ta kontingent tudi moka brez odbitka otrob in drugih mlinarskih izdelkov; 3. da se razveljavijo vse prejšnje navedbe in objave, ki bi bile nasprotne temu sklepu. V zmislu tega sklepa gospodarskega finančnega odbora ministrov bo vsak izvoznik dolžan, pred-ložiti carinarnici, pri kateri bo izvršena izvozna ekspedicijska, potrdilo o tem, da je zagotovil zdravo valuto, in da plača izvoz-no carino. Povodoma izvoza tega kontingen-ta pšenice, oziroma moke, se ne bo zahte-valo nobeno drugo posebno dovoljenje ali potrdilo. Mesto pšenice bo vsakdo lahko izvozil pšenično moko pod istimi pogoji, pri čemer se bo vagon pšenične moke sma-tral enakovrednim z vagonom pšenice. Po-sebno se opozarjajo vsi interesi, da je s tretjo točko gornjega sklepa razveljavlje-na tudi objava generalne direkcije carin od 3. t. m. C št. 56.567, v kolikor je ta objava, ki je bila razglašena v raznih listih, na-sprotna temu sklepu.

g Velik semenj za čevlje v Londonu bo v času od 4. do 9. oktobra t. l. Obiskoval-cem tega semnja je naša trgovska agencija v Londonu (Privileged Commercial of the Kingdom of the Serbs, Croats and Slove-nes 110 Strand, London W. C. 2.) v vsa-kem oziru na uslugo.

Športni teden.

Kolesarske in motociklistične tekme na dirkališču. V nedeljo 26. t. m. se vrši ob 2. uri pop. na nekdanjem vojaškem vežba-lišču prve kolesarske in motociklistične dirke v okvirju športnega tedna. K pri-re-ditvam vozi poseben vlak, ki odhaja iz glavnega kolodvora ob pol 2. uri pop. in stane za sem in tja K 10. Kolesarskih dirk bo v celem 8. in sicer: 1) Prvenstvena za 1 km. 2) Kolesarska na 3 km za vojaštvo, 3, 5 km za težko skupino, 4, 10 km za la-bko skupino, 5. 1 km z zaprekami za voja-

štvo, 6. 1 km z zaprekami za sportnike, 7. 5 km handicap, 8. prvenstvena na 25 km z motornimi vodstvi. Motociklistična dir-ka bo prvenstvena ter se bo vozila na 10 km. Vse dirke bodo jako interesantne ter je zanje došlo že precej prijavi. Po konča-nih kolesarskih dirkah se bo vršila na istem dirkališču konjska dirka (tolsko ja-hanje, in jahanje čez zapreke) tako, da bi udeležencem nudil trojni užitek. Vsa pri-reditev bo končana okrog 6. ure pop. Vstopnice za vse prireditve športnega ted-na se bodo dobile v predprodaji pri tvrdki Svetla in Magdič, specialno za zgornjo tekmo pa le na prostoru.

Narodno gledalište.

Drama:

Nedelja, 26. sept.: »Hasanaginica«.

Izven.

Ponedeljek, 27. sept.: »Anfisa«, B.

Opera:

Nedelja, dne 26. septembra: »Truba-dur«. Izven.

Ponedeljek, 27. sept.: Zaprtlo.

Prosveta.

pr Anton Lajović: Pesmi samote, izda-lo in založilo pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«, se dobe pri društvu in po knjigar-nah. Cena 4 dinarje.

pr Vokalni koncert pevskega društva »Ljubljanski Zvon« se vrši dne 11. oktobra t. l. v Unionu.

Štajerske novice.

š Zbor zaupnikov K. Z. oziroma S. L. S. je zboroval v četrtek v Mariboru za celo štajersko-koroško-prekmursko volil-no okrožje. Vsi sodni okraji so bili zastopani. Prekmurci so prišli v zelo lepem šte-vilu. Predsedoval je poslanec in župan Pišek. Poročala sta poverjenik dr. Verstovšek in dr. Hohnjec.

Železnica.

— Ravnateljstvu državne železnice v al-bum. Odveč je spominjati na boj, ki ga bo-jujemo že od pamtveka za naša lepa slo-venska krajevna imena. Zato bi pričakovali da tudi naše slavno železniško ravnatel-jstvo zna, kaj pomenijo za nas naša kra-jevna imena. Kakor pa vidimo iz voznih listkov, ki se izdajajo za postaje zapadno od Boh. Bistrice, pa tega naše ravnateljstvo absolutno ne uvaža. Ker na svoje veliko začudenje smo spoznali, da se ne pelemo v Podbrdo, temveč v Pledicolle. Razume-mo dobro, da je Italijanom staro, častilji-vo Podbrdo, ki je tako slovensko, ki se sploh ne da prevesti, trn v peti. Razume-mo tudi, da so Italijani bolj nasilni, ko Nemci, ki niso imeli za Podbrdo druge be-sede ko ravno Podbrdo. Ali kak vzrok ima naše ravnateljstvo, da pomaga Italia-nom izbrisati slovenski značaj zasedenega ozemlja, pa nikakor nočemo in ne moremo razumeti. Naše vljudnosti do Italijanov in drugih naših nasprotnikov mora biti en-krat že konec. Uradnik pa, ki je zakrivil Pledicolle na slovenskem voznem listku, zasluži kazni, da se na njegov račun izda-jo novi listki s slovensko označbo postaj. Upamo, da nam ne bo treba o stvari izpre-govoriti še enkrat.

Razne novice.

— Boljševiki usmrtili dva člana Amundsenove znanstvene ekspedicije. Norveški podkonzul v Aljaski je sporočil, da so boljševiki usmrtili dva člana Amun-dsenove znanstvene ekspedicije Tessena in Nudsen, katara sta prišla lani meseca oktobra v sibirski zaliv z naročilom, da morata nesti važna poročila na Norveško. Amundsen je s svojo ladjo v sibirskem zalivu blizu severne rti. Ruska vlada je Amundseno o smrti njegovih dveh ljudi obvestila, nakar je odgovoril, da je izklju-čeno, da bi bila umrla naravne smrti.

— Konec vojaškega sodstva v Avstriji. Dne 14. t. m. sta se pred dunajskim divizi-j-skim sodiščem vršili zadnji dve razpravi. Vse preostale zadeve — približno 3000 — se izročijo v rešitev rednemu civilnemu so-dišču.

r Polet okoli sveta. O nameravanem poletu okoli sveta, ki ga bo priredil ame-riški »Aero Club« v bodočem letu, so se zdaj objavile sledeče podrobnosti: Polet se bo pričel v Newyorku in bodo letali čez Caracas (4000 km), Pernambuco (7800 kilometrov), Dakar (10.170 km), Gibraltar (13.200 km) v London. Odtam bodo po-leteli čez Škotsko, Norveško, Švedsko, Dansko, Belgijo mimo Anglije v Islandijo (21.500 km), čez Grenlandsko v St. Jean (25.000 km) in Halifax v Newyork nazaj.

r Zakaj ni Clemenceau kandidiral za mesto predsednika francoske republike. Iz Pariza se poroča, da je Clemenceau odgovoril nekemu časnikarju, ki ga je vprašal, če namerava kandidirati: »Zad-njič sem bil prestar, da postanem pred-sednik Francoske, danes sem pa premlad, da bi kandidiral. Ljubši mi je lov na tigre v indijskih džunglah, ki je manj nevaren posel, kakor danes voditi francosko po-litiko.«

VESTNIK Slov. krščansko-socijalne zveze

Društvom v spominsko knjigo.

Saj veste, kaj je spominska knjiga. Vanjo vpisujemo raznovrstne želje in vohišila svojim prijateljem in znancem. Jaz pa bom napisal vsem našim društvom ozir. njihovim članom nekaj želja, ki naj jih vpoštevajo.

Prva beseda velja odbornikom. Seja je. Društveni predsednik jo vodi. Navadno mora stavljati tudi sam razne nasvete. Odborniki poslušajo, molče, kima-je, vse jim je všeč. Ko pa seja mine, ko so odborniki sami, posebno v gostilni pa tu- di po navadnih hišah — tam pa se jim je- zik razveže, tam pa zabavljajo čez pred- sednikove nasvete, da se vse kadi. Ali po- znate kako tako društvo, mogoče celo Marijino družbo? Jaz jih precej. Taki od- borniki kopljejo društvu grob. Pri seji po- vej, kaj veš; to bo prineslo društvu živ- ljenje.

Ali pa tisto: Seja je, in g. tajnik, dober mladenič, nekaj predlaga. Ves odbor je nasprotnega mnenja. To pa tajnika tako pograbi, da se odpove tajništvu, izstopi iz društva, prestopi k nasprotnikom in prej- njemu društvu skuša zadati smrt. Ti ne- srečni, užaljeni ponosi! Pa ti, zaljubljenost v svojo lastno pamet! Ali res meniš, da je le to prav, kar ti trdiš? Bodi no, bodi!

Sedaj še par besed tistim, ki pridno obiskujejo naše knjižnice.

Knjig nikar ne požirajte. Eni vzamejo vsak teden drugo knjigo. To je preveč! Prebral si knjigo, verjamem, a brez dušev- nega užitka. Prav nič ne veš, kaj si bral. Če hočeš imeti od izposojene knjige kaj užitka, preberi knjigo dvakrat, trikrat, štirikrat... Potem ji boš šele malo raz- umel.

Beri knjigo s svinčnikom v roki. Pa ne zato, da bi vanjo pisal svoje neumne opaz- ke. Vselej me ujezi, ko na koncu kake na- rodne ali drugačne povesti berem okorno opazko: »Ta povest je zanič.« Ali kaj po- dobnega. Vsedi se, pa ti boljše napiši! Če ti ni všeč in imaš pametne razloge za to, pa si izpiši mesta, kaj ti ni všeč, pa lahko napraviš predavanje. Zakaj ni povest »I. I.« ne ugaja. — Zopet drugi vprašuje v ne- ki knjigi: »Kaj je ta povest brez naslova?« Revež ni imel toliko časa, da bi bil list obrnil in bi bil videl, da se pravi povesti »Novo življenje sp. dr. Fr. Detela«. Po knji- gah torej ne pisati! Tudi svojega imena ne, tudi začetnih črk svojega imena ne. Knjiga ostani čista! Če hočeš vedeti, katere knji- ge si že bral, napravi si doma zapisnik, pa vanj zapisi ime knjige in njenega pisate- lja. Slabo znamenje pa je, če ne veš, kaj si že bral in kaj še ne.

Knjigo beri s svinčnikom v roki. Na- pravi si zvezek. Kar ti je v knjigi všeč: kak

stavek, kaka pesem, kakšen popis... pa prepiši v svoj zvezek. Marsikaj ti bo prav prišlo.

Knjižničarju! Nobene nevezane knjige ne izposodi. Nevezane knjige so naj- hitreje raztrgajo. Eden bo izgubil ovoj, dru- gi naslovno stran, tretji pa prvo stran in konec knjige in knjiga ni več vredna poče- nega groša. Ko bi knjižničarji shranjevali naše liste: Mladost, Zlata doba, Bogoljub, Dom in Svet... koliko lepih knjig bi že imele naše knjižnice! Kje jih imate?

Z igralci in pevci je tudi križ. Pevca, društvenga člana, moraš včasih za božjo voljo prositi, da pri društvu sodelu- je. Kakor bi bilo v društvu peti smrtni greh! In pa igralci, igralci, posebno pa igralke. Same »nobel« vloge hočejo imeti: kraljice, gospe, gospodične so rade, gospo- dinje, dekle, beračice pa brrrr. Ne gre ti na oder. Vse preveč gledajo naši ljudje, kaj igrajo, premalo pa, kako igrajo. Ne gre jim v glavo, da je večje hvale vredna dekla, ki svojo vlogo dobro igra, kakor pa kraljica, ki ne zna biti kraljica, pa je v svoji vlogi nerodna kot štor.

Pa tiste kretneje nekaterih igralcev: Ko svojo vlogo dovrši, pa ti bušne iz odra, kakor bi se svet podiral.

Tudi hlapanje po igrah z mešanimi vlo- gami je bolj graje kot hvale vredno.

Predvsem pa igralska ošabnost. Eno igro so »dobro« igrali, potem pa že vse znajo. Ko se pripravljajo za drugo igro, se pa ne zmeni več za nobeno besedo, za no- ben opomin. Človek kaže, prosi, opominja; igralec pa nalašč narobe ravna. Sama trma ga je. Pri igrah treba vsako vlogo posebej študirati, pa še bolj kretneje kakor pa be- sede. Kretanje, obračanje, hoja, obraz: to da igri življenje. Pomnite; ni vsak za vsako vlogo. Pust, čmeren igralec ne bo pogodil vloge hudomušnega krčmarja, pa magari, da je županov sin. Gledal sem neke igrati dr. Krekovo »Sv. Lucijo«. Dr. Krek je va- nj sprevljal vlogu Kroparja. In sicer take- ga Kroparja, kakoršen je Kropar v resnici: ponosen, bahat, pa šegav. Dotični igralec pa je iz tega poštenega Kroparja napravil pravega bebca. Vloge norcev je navadno dobro igral, pa je tudi čisto pametnega Kroparja prikrožil za norca.

Se pisateljem nekaj. Dajte nam že enkrat naše ljudi na oder. Kakor zahte- vajo eni: konec dramatizacijam, tako bi jaz rekel: Pustimo Nemce Nemcem, Lahs Lahom... na oder pa slovenske ljudi. Ka- ko izjemo bomo že še potrpeči, a naj bo že enkrat konec prestavljanja! Ali ne?

Pokazal sem nekaj napak v našem dru- štvnem življenju. Naj nikogar ne razbur- jajo, ampak glejmo, da jih bomo odpravili. Ne bodimo malenkostni!

Režija.

Režiser.

Ta razprava je namenjena režiserjem, igralcem in igralkam naših odrov in dra- matičnih odsekov, da se v dramatično umetnost vglobe in tako reformirajo dose- danje igranje po naših odrih. Vsaka umet- nost pravzaprav izide iz naroda, iz ljud- stva. Tudi dramatika kot prizorjajoča umetnost je izšla iz ljudstva, dajmo jo te- daj narodu, tako kakor si jo je ustvaril sam.

Da pa to dosežemo, potreba nam je ljubezen do stvari same in domoljubne požrtvovalnosti. Diletant igralec na na- šem odru imej vedno pred očmi, da je učitelj svojemu narodu. Njegova duša bo- di duša naroda. Diletant, ki pozna ta smo- ter, v svojih nastopih, si bo resno priza- deval izobraziti svoje duševno obzorje, hrepenel bo po višji izobrazbi, dobro ve- doč, da bo vtis, ki izhaja iz njegovih na- stopov, dobrodelno in blago vplival na moralno vzgojo narodov.

Dramatika je vzpizarjajoča umetnost. Zaradi tega bodi našim režiserjem prva in sveta dolžnost, da pisateljske umotvore uprizore avtorjevim namenom primerno, to se pravi, umetniško dovršene.

Ona brezbriznost glede upodabljanja raznih značajev nastopajočih oseb v dra- mi naj že enkrat izgine raz naše odre.

Ni zadosti, da igralec, igralka, zna svo- jo vlogo dobro na pamet; to je najmanj, kar se mora zahtevati od človeka, ki se posveti dramatični umetnosti. K dobro uprizorjeni vlogi je treba še drugih težjih študij n. pr. pravilna izgovorjava, tehnika dihanja, ritmika izdihovanja, notranja ču- tila, maska obraza, mimika, kretanje, geste, kostum in popolno poznanje razmer, v ka- terih se vrši dejanje vloge.

Dosedaj se vseh teh nalog naši igralci in igralke niso zavedali, najbrže radi tega, ker jim tega nihče ni povedal.

V dramatičnih odsekih naših izobra- ževalnih društev naj se začne učiti drama- tična umetnost; uči naj se igralce in igral- ke, kako naj se uprizarjajo igre, da bo ime- lo to delo naše mladine na polju uprizar- jajoče umetnosti, dober kulturni in este- tično vzgajajoč uspeh.

Tukaj nekaj opazk in navodil:

Režiserji in režiserske knjige.

Kaj je režija, odrska režija?

Velika množica ljudi poseča predsta- ve naših društev zato, ker so nekako mo- ralično vezani, drugi pridejo k predstavi, ker iščejo zabave, to je, da se enkrat iz srca nasmejejo ali pa da tečno kosilo lažje prebavijo. In vendar — kako dalekosežne- ga pomena je delo, kako važno težko nalo- go ima mož, ki stoji na čelu dramatične- ga odseka kot odgovorni vaditelj, učitelj- režiser.

Koliko študij je treba, koliko potrpe- ljenja mu je treba, koliko težav in ovir mu je treba premagati, koliko se mož mu- či predno se mu posreči spraviti pred- stavo vsaj deloma umetniško dovršeno na oder. Koliko izkušenj je potreba, da izlije vse razne nastopajoče značaje igre v ha- rmonično celoto.

Fino pointirana, lepo naokrožena igra vseh igralcev v jedno veliko skupino, to je umetniška zahteva današnjega časa. V polpretekli dobi so se pač dobili diletan- ti, ki so znali, genialno umetniško dovr- šene značaje staviti na oder — skupnost v igri pa je bila našim igralcem popolno tu- ja. Oni separatizem posameznih vlog je izgubil in se umaknil harmonični inscenaci- ji, v katero se mora tudi še tako abstrak- ten glavni značaj vtopiti, da ne ostane osamljen.

Glavna naloga voditelja dramatične- ga odseka je torej, da po avtorju začrtane značaje in njih življenje predstavi občin-

stvu, kolikor mogoče naravno in resnično. Seveda ne sme pri tem poseči predaleč in pokazati več umetniškega kot zahteva avtor drame.

Splošna popolna dramatična slika ce- lega dela, je dandanes zahteva umetnosti.

To pa zamore samo eden udeležiti, namreč: režiser. Ne posamezni igralec, naj si bo tudi najženjalnejši v svoji umetno- sti, pravi mojster v prednašanju, ne zmo- re pripraviti celotne igre do popolnega uspeha. To je naloga režiserja. On je, ki naj z večjo roko vodi vse podrobnosti, jih prilagodi skupni igri in z energičnim po- sredovanjem spravi vse sodelujoče v igri na pravi tir, ter z individualno genialno- stjo spoji vse posameznosti v harmonično celoto.

Ogromna naloga! Da na to mesto spa- da vsestransko izobražen, izkušen in prak- tičen mož, je jasno kot beli dan. Tak mož mora biti umetnik v pravem pomenu be- sede.

Imeti mora najboljši okus, najnežnejše estetično čustvovanje, poleg tega pa naj ima najboljšo spoznanje človeštva in sve- ta; vrhunske mora do pičice poznati vsa praktična pravila odrske umetnosti.

Dalje mora n. pr. takoj pregledati, ne da bi se pomišljal,asedo vlog vsake igre. Individualnost igralcev mora takoj na pr- vi pregled drame presoditi in obenem v poštev vzeti ves scenični aparat, ki ga ima na razpolago.

Pri vsem tem delu si pomaga z reži- sersko knjigo. Teoretično si izdelal voditelj to knjigo. Najprvo si zaznamuje, kako de- koracijo bo uporabil, odmeri si oderski prostor, pri tem naj točno računa in se vzpne n aedino pravno stališče, da majhen prostor veliko bolj intimno vpliva kot ve- lik, zabeleži si bo razsvetljavo z vsemi efekti, ki sr rabijo pri raznih prizorih. No- tira naj potrebne pavze, kedaj je pretrgan dialog, kje si naj zadrži glas igralec, isto- tako vsa presenečenja v sceni. Skrbno naj si zapiše razvrstitev skupin, premikanje mas itd.

S svojo fantazijo si vstvari že v reži- sarski knjigi popolno celoto, vpoštevajoč vse malenkosti, tako n. pr., kdaj je treba nastopajočemu skočiti, kdaj se priidrati, ali brzo, hitro, kdaj prihuljeno, počasi.

To vse naj si skrbno zabeleži in šele potem naj prične s skušnjami za nastope. Na podlagi teh beležk naj vodi nadaljne nastope do popolne umetniške dovršenosti.

Skušnje pač mnogokrat pokažejo pre- uredbe teh beležk, bodisi že, da je treba kako vlogo zamenjati ali pa zaradi tehnič- nih zaprek, ki se šele tekom skušnji poka- žejo. Vse te izpreminjave mora režiser hi- tro in sigurno izvršiti in sicer tako, da umetniški cilj ter vrednost skladbe ali dra- me v nobenem oziru ne bo trpela. Režiser- ska knjiga bodi vzor umetniškega delova- nja režiserja in obenem izpolnitev dra- matičnih del. Kakor pri vsem, tako je tudi tu, da nekateri igralci tirajo v svoji reali- stični vnemi stvar predaleč.

O tem samo mal zgled, ki nam je na razpolago od kritika K. Streckerja. Pod

naslovom »Dobra in slaba umetniška režija kritikuje umenjeni kritik prvo predstavo »Gioconde« od D' Annunzia v Berlinu. Kri- tika je tako značilna za to, kar smo pisali dosedaj in razsvetljuje režisersko umetnost tako dobro, da se nam zdi primerno na- vesti par stavkov iz te zanimive razprave. Karl Stecker piše: Ob koncu drugega de- janja se vlije ploha in tam je zapisal av- tor: »Zastori pri oknih in vratih se gib- ljejo semtertja.« To je oni trenutek, ko za- kliče Silva: »Pojdimo!« Gledalec naj dobi vtis, da je odšla ven, kjer divja huda ura. Kaj pa je napravil modri režiser? Nevihto ob koncu dejanja je že takoj ob prvem prizoru pripravil. »Aha,« si je mislil, »tu lahko pokažem svojo umetnost!« In res, takoj ob prvem nastopu so se pričeli ma- jati zastori in majali so se celo dejanje. Ko je pa res prišla nevihta, tedaj so začela ropotati in zvenketati okna zunaj za odrom in sicer tako naravno, da je občinstvo mi- slilo, da divja pravi pravcati vihar zunaj. Kdo bo tajil, da je v gornjem slučaju n. pr. občinstvo pač mnogo pazljiveje sledilo vi- harajočim zastorom in ropotu kot pa dialogu in teku dejanja. Zato jako umestno pri- stavlja: »Glavni predpogoj izurjenega reži- serja, namreč smisel za stvarnost in ume- vanje pesnitve, je manjkala temu možu.

Kakor se je nekoč umestno izrazil ce- sar Friderik, da bodi kralj prvi sluga dr- žave, tako bodi režiser prvi sluga pisatelja, poleg tega vendar lahko ostane v svoji steoki kralj in vladar.

Kaj naj še stori režiser? Imeti mora dovolj značaja in veličine, da zaničuje eno- stavne umetne trike. Energično naj goji egoizem posameznih igralcev, da ne na- stane soloihra in naj si bo pri tem prizade- najboljši igralski talent. Boječe naj vzpod- buja in sigurno vodi do popolnosti.

Kolesje razvijajočega se dejanja naj se enakomerno suče, trdno se držeč drug drugega; po njegovi inicijativi teče dejanje hitro v določenih črtah. Vse skupine naj bodo pravilno razvrščene, pazi naj, da za- dane pravi glavni ton, ki ga zahteva pesni- tev ali drama. Ker je oprema igre le nekaj zunanji okrasek iste, mora režiser strogo paziti na to, da preveva vso vzpizoritev enoten umetniški duh. Na ta način nastane potem iz slabe dobra režijska umetnost.

Bolje ni mogoče opisati težavne službe režiserja. Oni, ki bodo ravnali in delali po teh navodilih, bodo dosegli lepe uspehe, čeprav v svoji režiserski knjigi ne bodo imeli vsega označenega. Zato pa bodo imeli v glavi in srcu, to je pa mnogokrat več- jega pomena, kakor notice v mrtvi knjigi.

Nemogoče je, da bi si zabeležil reži- ser vse v knjigo, kar je dolžan in mora pri skušnjah povedati. Knjiga je samo pripo- moček za tehnična in zunanja sredstva, za notranjo, duševno, idejno in etično vred- nost igre, ki se ima vzpizoriti, je režiserju potreba toplega čustvovanja, to je, v igro se mora vživeti. Tega pa v knjigi ne mo- re zabeležiti, in ako tudi, ostane vendar za druge individualno in velikokrat brez- pomembno.

Kako začnimo graditi društveni dom.

Društveno življenje se more razviti in napredovati le tam, kjer imajo primerne prostore na razpolago. Za povzdigu kul- ture in blagostanja so dobro delujoča pro- svetna društva poleg šol najpotrebnejše sredstvo. Tedaj upravičeno trdimo, da so prosvetni domovi nad vse važni pripo- močki za kulturni napredek in zanesljivo vidno znamenje kulturne stopnje ljudstva. Dom sredi vasi priča, da vaščani streme kvišku, kakor cerkev priča, da so krist- jani. Koder ljudstvo ne želi kulturnega na- predka, tam ne misli na zidavo doma. Kjer resno žele napredovati, tam se organizi- rajo, v društvi pridno delajo in kmalu začno graditi potrebno kulturno ognjišče. Kakor pričajo naše cerkve o vernosti, ta- ko govore naši ljudski domovi o kultur- nem napredovanju našega ljudstva. Po ne- prostovoljnem zastanku društvenega giba- nja med vojsko se je do danes že povsod obnovilo ali iznova začelo društveno živ- ljenje, koder streme ljudje po kulturnem napredovanju. To stremenje pa mogočno ovira — pomanjkanje prikladnih prosto- rov. Nekateri društveni domovi so bili nerodno zidani, manjka jim zlasti stran- skih prostorov; drugi so premajhni, pone- kod jih še sploh nimajo, zidati pa si ne upajo vsled draginje. Toda — kjer je volja, tam je pot! Marsikje je volja do napre- dovanja močnejša kot vse ovire — župljani ali občani so se odločili, da bodo zgradili svoj dom, ali ga povečali, novim potrebam primerno prezidali. Ne marajo zaostati za zavednimi, naprednimi sosedi, ki so to že izpeljali. Že se dogovarjajo, kdo bo dal les, kdo vozil, kdo zastoni delal, kateri

daroval večjo vsoto denarja. Prostor ima- jo že odbran, kamen, pesek, apno itd. iz- govorjeno. Imajo korajžo, ki je na Sloven- skem od nekdanjega doma, zapajo v pomoč božjo in si prigovarjajo: Vsi za enega, eden za vse! Kamen do kamna palača! Manjka jim sicer še tega in onega, najbolj pa denarja; le nečesa imajo preveč — na- črtov za dom. Vsak ima svojega! Bati se je, da se bodo nazadnje zedinili za tak načrt, ki ne bo ne tič ne miš, ker nobeden ni inženir in tudi izkušnje v gradbi domov nima nobeden. Vsi vedo, da mora dom imeti dvorano za igre in telovadbo; kaka- na pa naj bo, da bo odgovarjala vsem pa- metnim zahtevam in potrebam, pa ne ve- do. Lahko se jim zgodi, da bodo z velikimi žrtvami postavili nazadnje tako spako, da se bodo vsi skupaj potem jezili nad celim domom, nad okni, vrati, odrom, sobami itd. Najraje bi ga zopet podrli in zidali novega, čisto drugače, bolj pripravno, a ne morejo več. Prepozno je po toči zvo- niti, sredstev nedostaja. Jeze se igralci, jeze se pevci, zabavljajo telovadci, hudu- jejo se gledalci. Kaj storiti?

Preden začnemo zidati, pišimo o svoji nameri Slov. kršč.-soc. zvezi v Ljubljano, naj nam pošlje izvedenca v gradnji domov na ogled. Ta je pregledal že petdeset do- mov in več, sodeloval v raznih društvi- in odsekih in ve, kakšen mora biti dom. Pregledal bo vaše razmere, dognal vaše potrebe, posvetoval se bo v Ljubljani z drugimi izvedenci ter stavbeniki, potem vam bo pa dal dober svet zastoni. Prihra- nil vam bo jezo in veliko tisočakov! Hva- ležni boste S. K. S. Z. H.

Ljudski kino.

Boj proti umazani literaturi se je razvil obenem tudi v boj proti kinu. In v resnici: kino, kakršen je danes, je vsled svoje surovosti in nenaravnosti škodljiv.

Kino je pa lahko tudi izborno izobraževalno sredstvo. Nuditi bi ne smel suhega pouka, temveč jasne slike iz človeškega življenja. Človek, ki je navezan na svoj enostranski poklic, naj bi v kinu videl pestrost kulture, v kateri živi, katere pa večinoma ne pozna. Delovanje industrije naj bi spoznaval ravnotako kakor tehniko in poljedelstvo. Vsakega bo zanimalo, kako se izdeluje šivanka, ura, gumu, svinčnik, pero, nož, torej stvari, ki jih ima vsak dan v rokah.

Zanimivo je, kako se katoliške izobraževalne organizacije po tujih državah trudijo, da bi izrabile kino kot izobraževalno sredstvo. Na Francoskem so ustanovili katoličani posebno društvo: »Ljudski kino«, ki si je stavilo nalogo, preskrbovati dobre filme, ki bi se uporabljali v izobraževalne namene. Društvo je že postavilo lastne kine po Francoskem in sicer v Lionu in Parizu. Enaka društva obstoje tudi že v Švici in Italiji. Francosko društvo ima že nad 200 filmov. Ti se razdele na pet vrst: potovalni filmi predstavljajo različna mesta in kraje, prirodpisni predstavljajo zanimive slike iz narave, n. pr. življenje rib, različnih reptilij itd. Druge vrste filmi predstavljajo slike iz industrije, slike iz rudnikov, iz tovarnen, delavnic, trgovin. Poleg teh ima društvo tudi komične filme v zalogi, ki pa so seveda tako izbrani, da proti njihovi vzporeditvi ni nikakih pomislekov. Konečno zaprta društvo pridobivati tudi filme, ki predstavljajo velik roman, n. pr. »Quo vadis«.

Seveda ima društvo s filmi velike težave. Vse večje tovarne za filme so v židovskih rokah. Zato je kupilo društvo zadnje čase svojo lastno tovarno v Ameriki za izdelovanje filmov. To je pa združeno zopet z velikimi težavami. Za izdelovanje filmov je treba imeti cel štab igralcev. Te je treba poslati enkrat ob morje, drugič zopet na planine, enkrat nastopajo v modernih, drugič morebiti v srednjeveških ali antičnih oblekah. Za izdelovanje filmov je torej treba imeti velikanski aparat sodelavcev. In tudi s tem se je že pričelo!

Pri nas imamo kine večinoma samo po mestih in še na te nimajo naše izobraževalne organizacije nikakega vpliva. Podjetniki skušajo ustreči okusu publike. Lep zaslužek jim je glavno, izobraževalno delo pa deveta briga.

Sčasoma bo morala tudi naša SKSZ vzeti to zadevo v roke. Ne bo zadosti, da bodo obstojala kino-gledišča v mestih, imeti bo morala aparat, ki bo hodil od izobraževalnega do izobraževalnega društva, kjer se bodo prirejale predstave. Poleg teh predstav bodo morala biti tudi predavanja, ki bodo pojasnjevala slike. Na ta način si bo S. K. S. Z. stavila tudi kino v svojo službo za povzdigo narodne izobrazbe.

Naši zakladi.

Poslušal sem postarnega govornika. Mirno je razkladal svoje misli. Kar se razvname, bistro pogleda po poslušalcih in izpregovori: »Ko bi se zavedali, koliko močiko imamo, koliko darov nam je danih, koliko duševnih zakladov spi v nas: koliko več bi delali, koliko več dosegli, koliko več blagoslova bi se izlilo po naši domovini!« Ostrmeli smo; začeli smo si vest izpraševati in kesati se, da se tega nismo že prej zavedali.

Ko so prišli Slovenci v svojo sedanjo domovino, niso še razumeli rudarstva. Pa mislite morda, da tedaj v naših gorah še ni bilo železa, svinca, bakra, živega srebra, mangana, premoga? Vse te rudnine so se nahajale že tedaj v naših hribih, toda Slovenci tega še nismo spoznali. Polagoma so nastajali rudniki pri nas; večinoma so jih tujci oživili. Zakaj? Vsako stvar je treba najprej razumeti, potem se je pa pridno lotiti.

In polje! Tudi to ne rodi, če ni pridnih rok. Marljive roke pa spremene pušco v lepe travnike in rodovitne njive. Poglejte ljubljansko barie! Pred 150 leti je bilo vsled močvirja skoro nedostopno. Modri možje pa so spoznali, da bi se dala voda odvoditi; začeli so kopati Gruberjev kanal in trebiti Ljubljanico. Voda je jela z barja hitreje odtekati — in prej neplodna ravan dondaja silno sena in drugih pridelkov. In ko se bo uravnala še Ljubljana, se bo barje še bolj osušilo in postalo prava domača žitnica. Kjer se prej ni upala hoditi človeška noga, prepletajo barje sedaj lepe ravne ceste. Razum in trud sta to dosegla!

Nasproti pa lenoba spremeni najlepše pokrajine v žalostne pušcave. Kako lepa je bila svoje dni Mezopotamija! Kdo ne pozna mesta Babilona in Niniv? In kaj je sedaj? Iz pušcave izkopljuje sledove in ostanke teh mest.

Kako plodovita je bila Severna Afrika ob času Kartaginev, kako bogata in lepo obdelana ob času sv. Avguštna († 429). Zakaj pa ni več taka? V te pokrajine so se naselili mohamedanci, ki niso hoteli sami

delati, ampak so delo rajši prepuščali suženjem. Dežela, prej lepa ko vrt, je jela pešati, dokler ni prejenjala vsaka kultura.

In stopite v Palestino, v Malo Azijo, ali kamor hočete, kjer gospodarijo Turki, povsodi najdete isto prikazen. Pod turško roko peša vsaka dežela, dokler ne propade. Kdo govori dandanes o maloazijski kulturi? In vendar so bila maloazijska mesta pred prihodom Turkov na vrhuncu svetne omike. Ker je prenehalo pridno delo, je zavel smrtni dih po teh nekdanj tako cvetočih pokrajinah.

Nemci se radi hvalijo, da so bile njih dežele ob njihovi naselitvi sam gozd in močvara. Toda oprijeli so se dela. Močvirja so odvodili, pušče obdelali, gozdove spremenili v žitno polje. Iz zapuščenih tokov so s trudom in vztrajnostjo napravili cvetoč vrt. Česar jim priroda sama ni dala, so dosegli z neumornim trudom.

Dragi rojaki! Če hočemo, da bo tudi naša domovina cvela, potrebujemo pridnih delavcev, najprej duševnih, potem ročnih. Duševni delavci nam kažejo, kaj naj delamo; ročni pa bodo zagrabili za orodje: obdelovali bodo polje, zboljšavali travnike in gozde, uravnavali potoke in reke, napravljali mlino in tovarne. Izdelovali bodo vse, kar potrebujemo doma, da ne bomo odvisni niti pri hrani, niti pri pijači, niti obleki, niti v šoli! Vzdravimo se! V ta namen naj pripomorejo izobraževalna društva.

Pevska zveza.

P Pevska zveza. Odbor, ki ima naročilo, pripraviti vse potrebno za prvo zborovanje zastopnikov, je sledeče sestavljen: predsednik kanonik dr. Fr. Kimovec, tajnik R. Wagner, blagajnik J. Mavrič, knjižničar Fr. Paik. Odbor ima vsak ponedeljek redno sejo. Pisarna je sedaj še skupno v pisarni »Ljubljane« v Ljudskem domu. Gradivo za 1. številko »Vestnika« je pripravljeno. Če zborovanje zastopnikov sklene, da ga bomo izdajali, damo številko takoj v tisk. Vsaka številka bo imela tudi glasbeno prilogo. Cena brzkone ne bo nad 20 K. Na zborovanju bomo določili tudi letnično včlanjenih zborov. Veliko zborov še pogrešamo v Pevski zvezi. Ker bomo te dni razposiljali že preglednice za splošni pregled vseh pevskih zborov, pozivljamo vse zbre, ki še niso prijavi svojega pristopa, naj to nemudoma stori, da bo močje dobiti že za prvo redno zborovanje, ki bo kmalu v jeseni, kar močje točno sliko iz vseh krajev. Kdor se prikladi, temu pošljemo preglednico, pravila in tiskovine, ki so še potrebne. Ne sme biti zbra v naših društvih, ki bi ne bil včlanjen v Pevski zvezi. Podrobnosti se bomo domenili pri zborovanju v Ljubljani, oziroma pri zborovanjih po okoliših. — Priklase pošiljajte na naslov: »Pevska zveza« v Ljubljani, Ljudski dom.

»Naša pota.« SKSZ ima še v zalogi nekaj izvodov zbirke »Naša pota«, 1. zvezek stane 4 K, 2. zvezek 8 K; s poštnino 1 K več. Društva in somišljeniki se pozivljajo, naj si brzo omislimo to aktualno zbirko.

Naši odri.

O Oder za dramatične predstave igra v življenju in delovanju vsakega društva prevažna vloga. Z razvojem društvenega delovanja na Slovenskem se vrši tudi razvoj ljudskega dramatičnega igranja. — Nočemo kritizirati, kaj in kako se igra, veseli moramo biti, da se sploh igra. Jasno se je pokazala potreba in korist dramatičnih predstav. Tudi lepi igralski talenti so se pokazali. Toda odkrito le priznajmo, da je bil storjen še le prvi korak, začetek. O kaki umetnosti bi skoraj ne smeli govoriti. Režiserji kakor igralci so večinoma samouki, ki morda še nikjer niso videli umetnega igranja, morda še nikoli vzeli v roke knjige te stroke. Sedaj je pač čas, da gremo naprej, da se učimo umetnega igranja. Naši odri morajo postati torišče prave dramatične umetnosti. Voditelji društev in režiserji morajo premagati pri tem delu velike težave in boriti se s težkimi skrbmi. Kako priti do primerne odra? Kako si pri teh skromnih sredstvih omisliti potrebnih kulis in raznih oderskih naprav? Kje dobiti primernih iger? In tiskane igre kako scenično opremiti? Mnogo spretnější režiserji žive vsaj deloma od dela svojih rok, pa tudi iz rok v usta, ter s strahom mislijo na prihodnjo sezono. — Na naših odrih se mora začeti gojiti prava ljudska dramatična umetnost. Oder brez blažilne umetnosti je podoben trupu brez življenja. Tak ne le ne oživlja in krepi društvenega življenja, ampak razširja celo otrovalni mrliški duh letargije in razpada. Vestnik S. K. S. Z. hoče biti tudi režiserjem zvest tovariš in jim s praktičnimi nasveti pomagati, da dvignemo naše odre na stopinjo, da se bo lahko s ponosom govorilo o pravi ljudski dramatični umetnosti. — Cilj je velik, cilj je idealno lep! — S. K. S. Z. bode izdajala dobre nove igre. Vestnik bode vestno o tem poročal, igre kritično ocenil in dajal praktične nasvete, kdaj, kje in kako igrana igra gotovo doseže zaželjene uspehe. — Pot, ki jo prehodi igra iz tiskane knjige na oder, je dolga in trnjeva, potrebna spretnega vodnika, posebno ako je globlje zamišljena. Zato se bodo v Vestniku dajali tehnični nasveti za nove igre, težje igre pa se bodo nalašč za režiserje priredile s tehničnimi opazkami. Sestavil se bode imenik, dosejaj po raznih založnikih izdanih dobrih iger. Skušalo se bo prirediti od časa do časa vzorne, dobro naštudirane igre. —

Zelo važna so tehnična vprašanja glede dekoracij, razsvetljave, opreme odra, šminkanje itd. — Posebno pozornost se bo obračalo na nabavo iger primernih kostumov. S slikami in poukom se bodo dajala navodila, kako naj si spretni igralci prav poceni napravijo za igranje potrebnih kostumov. — Ljudski odri bodo tedaj postali prava ljudska last, ko bodo roke mnogih, da stotero požrtvovalno sodelovale v prospeh ljudstva in njegove izobrazbe. Tudi glasba, kolikor je v zvezi z igrami, se bo upoštevala. Kako iščemo lepih kupletov, primernih solo, duetov, tercetov! Tudi deklamacija (včasih celo dramatizirana) bo našla svoj prostor. — Obljube so veikle, a lahko izpeljive, ako si složno podamo roko za skupno delo v blagor ljudstva. — Naše ljudstvo hrepeni po tečni hrani. Podajmo to hrano v umetni obliki dobrih, vestno naštudiranih dramatičnih predstav.

O Prošnja. Mnogi režiserji in pevovodje imajo prirejene lepe priložnostne igre, pevske komade, deklamacije, kuplete, ki so jih dali prirediti za posebne slovesnosti. Prosimo jih, da bi jih poslali S. K. S. Z. in dali na prosto uporabo. Ako stavijo kake pogoje, naj jih stavijo. Prosimo!

O Društva prosimo, naj svoje prireditve takoj kratko na dopisnici javljajo Vestniku S. K. S. Z. v Ljubljano. Na dopisnici naj bode zabeležen samo dan prireditve, naslov predavanja, predavatelj ali naslov igre ali druge prireditve, ter števílo navzočih.

Naša društva.

d Zbirka ljudskih iger pod naslovom »Ljudski oder« se je zakasnila v tiskarni. Natisnjene bodo popolnoma nove igre. Cena posameznega zvezka — obsegal bo 100 strani — je 10 K, s poštnino 1 K več. Pravico predstavljati te igre ima samo tisto društvo, ki naroči najmanj 10 izvodov. Društva se tem potom pozivljajo, da že sedaj naroče to zbirko iger in pošljejo z naročilom vred tudi denar. Na naročila brez denarja se ne bo oziralo. Naroča se pri tiskarstvu S. K. S. Z., Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna.

d Gospodarski pouk. Gospodarskih tečajev ni. Tudi gospodinjke šole in tečaji potivajo. Obojega je škoda, ker zdaj potrebujejo ljudje še več pouka kot sicer. Treba je navodil, kako se da potrebno delo podaljšati; pouk o krmiljenju, o uporabi strojev je zdaj prevažna reč. Prosimo izobraževalna društva, na iposežejo vmes. Veliko duhovnikov, pa tudi kmetskih posestnikov imamo, ki to razumejo; strokovnjakov še je tudi dobil. Na vsak način naj nastopijo izkušeni kmetovalci, ki so to, kar so pri predavanjih, tečajih ali iz knjig pridobili, tudi sami preizkusili in naj povedo svoje izkušnje v izobraževalnih društvih ter s tem tudi druge pouče. V skupnih posvetih naj se pogovore, kako naj se uredi gospodarsko delo, da ne bo škoda. — Izobraževalna društva naj bodo tudi središča, kjer se ljudstvo pouči vsako nedeljo o cenah za živila in živino, da se čimnaboj zabrani nevarnost, ki preti od oderuhov in spekulantov. Kar prinesejo razni listi v gospodarskem oziru za zdaj važnega, naj po društvi postane splošna last. Zdaj je tudi čas, da se zanese zanimanje za gospodarske reči med moško mladino in med dekleta in žene. Krščanska ljubezen nas sili na delo! Lotimo se ga vsepovsod!

d Društvena kronika je zelo potrebna reč. Silno hitro se pozabi delovanje kakega društva v preteklosti, če ni zapisano. Ni je izlepa bolj podučne reči, kakor je temeljita društvena kronika. Po nekaterih društvih se vodi, po večini ne. Lepo prosimo, naj nam voditelji kronik naznanijo svoje izkušnje in nasvete. Za danes dva izgleda: V S. K. S. Z. v Ljubljani, kjer se vse prireditve in poročila o njih priobčujejo v naših listih, se vodi kronika tako, da se iz listov dotični odstavi odstržejo in nalepijo v posebno knjigo. To je najlažji način, toda povsod ni močeno in vrhutega je nepopoln. Manjši sestanki, posveti, seje izostanejo po ti poti. In vendar so ti za društveno življenje velikega pomena, zato jih je tudi treba ohraniti pozabi. — Društva, ki imajo živahno delovanje, delajo ponekod tako-le: Vsak teden se na posebnem listu, ki se priblije na črno desko, za en teden naprej priobčijo vse prireditve, seje, posveti itd. List ima zgornj napis društva; potem pa po vrsti natiskane dneve in k vsakemu dnevu se pripiše, kaj se tisti dan godi v društvu. Stalne reči, ki se vedno ponavljajo (n. pr. seje, telovadnje vae itd.), so že natisnjene na listu, drugo se pripiše. Po prireditvi se še na kratko pristavi, kar še ni prej zapisanega, n. pr. ime predavatelja, naslov predavanja, časih tudi kratka vsebina. Ti listi se shranijo in koncem leta se zvežejo v knjižico, pa je društvena kronika gotova in popolna.

d Razgovor. Važni dnevi dogodki, ki o njih poročajo časopisi, ali ki so bolj krajevnega značaja in znani samo v ožjem krogu, naj se po društvih v prijateljskem razgovoru obravnavajo. Voditelj razgovora naj dejstvo, ki gre zanj, ob kratkem opiše, biti pa mora tako, da je vsaj povrh večini znano. Ob svojem opisu naj primerno poudari tiste strani, ki izvirajo k premišljevanju. Naši zgledni razgovori merijo na to, potlej naj se posamični udje oglašajo: voditelj naj skrbi, da dobe potreben pogum in naj jih na vso moč vzgaja k samostalnemu mišljenju, da svoje misli jasno in odkrito povedo. Kjer se ta reč uvede, bo razgovor kmalu močje tudi brez navadnega voditelja. Rekli smo, naj se razgovorja o važnih dnevnih dogodkih, brezdvoybe tudi o političnih. Naša društva niso sicer politična v tem smislu, da bi smela sama posegati v politiko, toda učiti se ne smejo samo, marveč se morajo, če hočejo doseči svoj namen. Tako se n. pr. v društvu po kakih važnih volitvah, ki se tičejo dotičnega kraja, zelo s pridom izvrše razgovori o njih pomenu, značaju, napakah in posnemajo splošno veljavni nauki. Hitro živimo in javno življenje se razvija čisto v burnih skokih. Nobena taka reč ne sme iti mimo društvene organizacije. Najboljši vir za izobrazbo je pač lastno opazovanje in sem spada v prvi vrsti opazovanje življenja, ki se snuje pred nami. Iskreno nas bo veselilo, če dobimo poročila, da se tako dela po naših društvih.

Vsi naši somišljeniki se naprošajo, naj nam predlagajo primerne sporede za vzorne večere: a) Miklavžev večer; b) Božični večer; c) Silvestrov večer; d) Novoletni večer; e) Veseli predpustni večer itd. Vsak nasvet je dobrodošel.

Članarina. Društva, ki še niso poslala članarine 50 K, se pozivljajo, naj to svojo dolžnost kmalu izpolnijo.

d Nova izobraževalna društva so ustanovili: v Tinjah na Koroškem, na Raki v leskovski dekaniji in na Črnem vrhu pri Polhovem Gradcu. Kdaj se pa zbude drugod?

d Nevle pri Kamniku. Izobraževalno društvo v Nevljah spi Nobeden se ne zjane, čeprav imamo pri nas ljudi, ki bi mogli veliko dobrega napraviti na polju ljudske izobrazbe. Treba je že začeti in s pametnim in spretnim vodstvom se bo lahko vse doseglo. Torej začnimo!

d Domžale. Katoliško izobraževalno in potporno društvo v Domžalah deluje izvrstno. Imamo krasen društveni dom, ki bi bli lahko v ponos tudi beli Ljubljani. Pa ne samo, da imamo lep dom, ampak imamo nad vse izvrstnega predsednika v osebi g. župnika Bernika. Ta gospod, neprimerno delaven, je povsodi sam zraven, povsodi dela in ne boji se truda ter si ne zbira bogastva tega sveta. Če bomo imeli Slovenci veliko takih gospodov, potem se nam ni bati ničesar. Pa še nekaj o delu. Društvo šteje do 300 članov. Ima pa sledeče oddelke: Orlovskega, Orliškega, dramatičnega, pevskega in ženskega. Z obema telovadnima oddeloma smo prav zadovoljni. Samo tako naprej! Zelo močan je pevski zbor, ki šteje nad 70 pevcev in pevk in se prav lepo razvija pod spretnim vodstvom g. župnika. Ne motim se, če trdim, da imamo malo tako dobrih pevskih zborov po deželi kot je ravno v Domžalah. Ženski oddsek ima okoli 190 članic. Treba bo pričeti z agitacijo, da se vse naše ženske vpišejo v društvo in postanejo članice ženskega oddseka. Ali ne bi bilo dobro, če bi pričel ženski oddsek v letošnji zimi z gospodinjiskim tečajem? Kako potreben bi bil! Igramo prav pridno. Režiser je seveda gosp. župnik. Pa tudi predavanja smo že imeli. Naj jih navedem le par: »Važnost izobraževalnega dela«, »Važnost izobrazbe delavstva«, »Jugoslovanska strokovna zveza«, »Delo za ljudstvo« itd. Knjižnico imamo pa še bolj majhno, šteje do 200 knjiž. No, pa se bo že povečala, ko se enkrat razmere spremenijo. Toliko za danes, da boste vedeli, da mi ne živimo le, ampak tudi delamo in napredujemo. Zavedajmo se, da je le v delu naša rešitev, v boju je pa življenje. Bog živi!

d Dob pri Domžalah. Naše društvo vkljub vsem oviram ne le živi, ampak se tudi razvija. Da je tako živahno v društvu, se imamo v prvi vrsti zahvaliti g. kaplana kot predsednika, ki pa bo v škodo društva in naše stvari premečen drugam. Pri društvu se znatno opazja pomanjkanje primernih prostorov. Počasi bomo morali pričeti misliti na lastne prostore, na — dom. Imamo dva oddseka, dramskega in pevskega. Dramatski oddsek je letošnje leto uprizoril dve igri: »Boj za do-to« in »Revečka Andrejčka«. Prepevamo prav pridno, še lepše pa bi bilo, če bi bilo več pevcev in pevk. Tudi tamburica se oglašja in nam dela veselje. Nekaj pa nam manjka. Predvsem bi bilo potrebno, da si ustanovimo ženski oddsek. Upamo, da se sedaj to izvrši, ko pride k nam nova učiteljica gđ. Grčarjeva in da se bo z vso dušo oklenila ženske organizacije in nas izobraževala tako tudi izven šole. Tudi ženska je potrebna izobrazbe, ne le moški. Kaj pa »Orel«, ali bo kaj kmalu razprostril krila nad našo dobovsko faro? Kako bi bil potreben! Tudi lepo knjižnico imamo, saj šteje do 300 knjiž. Zeleti bi le bilo, da bi se je ljudje posluževali v kolikor obilnem številu, pa ne samo iz Doba, ampak tudi iz sosednjih vasi, ki spadajo v to župnijo. Na koncu naj še nekaj pripomnim. Lepo število nas je v društvu. Toda to ni dovolj! Pojdimo na agitacijo, delujmo, da bo vsak, ki je res naš, ne le član društva, ampak kot tak tudi delaven. Bog živi!

d Šinkov turn. Našega izobraževalnega društva ni več. Bilo je, veseli smo ga bili, ampak danes se ga le še s hvaležnostjo spominjamo. Ali društva res ne bi mogli poživiti, vzbuditi k novemu življenju? Najdimo mu nove prostore, stopimo skupaj, pogovorimo se in pričnimo z novim delom. Na dan, na plan tudi izobraževalno društvo v Šinkovem turnu!

d Jarše pri Domžalah. Pri nas se je ustanovilo slovensko katoliško izobraževalno društvo »Ijapa«. Tudi mi smo z ustanovitvijo društva vstopili v vrste organiziranih krščanskih Slovencev. Okoliška društva pa prosimo, da nas vsaj v začetku v naših stremeljenjih podpirajo. Sedaj pa naj pride na dan, še »Orel« na plan! Več prihodnj!

d Tunjice pri Kamniku. Brez izobraževalne organizacije tudi pri nas ne bomo mogli izhajati. Posnemati moramo druge kraje in si ustanoviti izobraževalno društvo. Naši ljudje rabijo izobrazbe, saj pravi že star pregovor, da je neumnost najdražja stvar na svetu. Bog daj, da se tudi pri nas kaj kmalu organiziramo!

d Vodice. Smo zaspanci. Samo pri »Orli« je še nekaj življenja. Zelo potreben bi bil občni zbor, kjer naj bi izvolili delovne in požrtvovalne odbornike. Marsikaj nam še manjka, pravijo pa, da je bilo včasih lepše in imeli smo že zelo lepo razvito izobraževalno organizacijo. Pričnimo znova, izvolimo si delaven odbor, osebnosti pa prepustimo tistim, ki žive samo od različnih zgag. Naš »Orel«, pridi na plan!

d Vinica. Dne 8. avgusta se je vršil dekanijski shod III. reda sv. Franciška za Belokrajino. Po cerkvenem opravilu se je vršil ženski tabor pred cerkvijo, kjer se je razpravljalo o ženski volilni pravici, katere se morajo katoliške žene poslužiti za uspešen boj za katoliška načela v javnosti. Poudarjalo se je o potrebi dobre vzgoje otrok v smislu knezofokove knjižice, ker kaže ta župnija zadnjih 50 let premalo inteligentnega naraščanja: o vzgoji dobrih gospodin, za kar bi se morale bolj zavzeti dekleta iz te župnije in pohajati na gospodinske tečaje v Smihel pri Novem mestu.

d Semič. Naša mlada dijaška zveza tudi med početnicami živahno deluje v izobraževalnem delu. Redno se zbiraio številni dijaški semiški župni ter urijo v govorniških vajah in javnih nastopih in se jim razlagajo primerna leposlovna in politična vprašanja v svrhu umevanja zgodovinskega razvoja moderne dobe v verskem in kulturnohistoričnem (gospodarskem) oziru. Naš za vse dobro vneti župnik, ki se veliko trudi za izobrazbo mladine, saj sam kot izborn godbenik podučuje mladeniče v petju, je tudi na svojo odgovornost začel z zidanjem tako potrebnega društvenega doma. — Vrlo se je obnesel orlovski tabor na Štrek-lievem, kamor so pohiteli Orli iz Belokrajine v svrhu krepkejšje organizacije in bolše priprave za mariborski tabor. Semiška godba in tamburaši so vrlo izvršili svojo nalogo in tudi Orlice so pokazale, da razumejo duh časa.

Prihodnja številka »Vestnika« izide meseca oktobra. Rokopisi naj se pošljejo do 10. oktobra tiskarstvu S. K. S. Z., Ljubljana, Jugoslovanska tiskarna.

Sodišče in policija.

S Smrt Andreja Svetlina. Pred deželnim sodiščem se je zagovarjal Ferdinand Petek iz Domžal, ki je prišel pred dvema mesecema iz Amerike, kjer je bival že od leta 1908. sem. Petek je obtožen, da je prekršil dovoljeni silobran, ker je dne 15. avgusta letos na Viru ustrelil Andreja Svetlina v prsi; Svetlin je umrl na izkrajšitvi. Na tozadevno vprašanje predsednika senata g. nadsvetnika Vedernjaka je odgovoril Ferdinand Petek: »Ne čutim se krivega, sila je bila; moral sem se poslužiti orožja. Doma sem bil takrat štiri tedne. Šel sem na Vir v Vavpotičevo gostilno, ker mi je šlo za to, da pričem klubčarsko obrt, katere sem se v Ameriki izučil. Tam so pili fantje, ker se je neka nevesta odkupila. Prisedel sem k njim, ker smo sošolci in sem jim plačal štefan vina. Okoli 11. ure ponoči smo zapustili gostilno, fantje so peli, poslušal sem jih. Bil sem čisto trezen, izpil sem samo pol litra vina. Od nasprotne strani so prišli Svetlinovi fantje, ki so klicali: »Auf!« Andrej Svetlin je zakričal: »Spat smrkovci!« Fantje so na to odšli, jaz sem držal kolo, kar je skočil proti meni Andrej Svetlin, ki je zagrabil za kolo in zakričal: »Pr... ali ti, h... ne misliš iti spat?« Odgovoril sem jim mirno: »Pustite me na miru, saj nobenemu nič nečem!« Andrej Svetlin se pa ni zmenil za to, marveč me je zagrabil za vrat in mi raztrgal verižico. Skočil je z odprtim nožem proti meni, ko je prvič zamahnil z nožem proti meni, sem ustrelil, toda zamahnil je še enkrat z nožem proti meni in je podrl kolo, takrat se je sprožil samokres. Ko sem se odpeljal domov, sem videl, da je kolo pokvarjeno. Drugo jutro sem šel naznaniti orožnikom, da sem streljal. Ustrašil sem se, ko so mi povedali, da je Svetlin Andrej mrtev.« — Predsednik Petku: »Zakaj nosite revolver s seboj?« — »V Ameriki ga ima vsak.« — »Pri nas pa ni v Ameriki in se mora imeti orožni list.« — Iz raznih spisov, katere je prebral predsednik senatu, posnemamo, da je bil Anton Svetlin takrat tako pijan, da je poleg mrlja zaspal in položil še glavo na mrtvega brata. Zupanstvo je opisalo Petka, da je priden, pošten in varčen mož. Kaznovan je bil l. 1906. na Brdu na 24 ur, v Ljubljani pa l. 1908. na 5 mesecev težke ječe, toda kazni ni presedel, ker je odšel v Ameriko. Dvorni svetnik prvi državni pravdnik Bežek je zahteval, naj se Petek kaznuje, ker je prekršil dovoljene meje silobrana in poudarjal, da se je državno pravdnstvo z obtožnico do skrajnosti omejilo. Zastopnik Svetlinovih sorodnikov dr. Švigelj je tudi zahteval, naj se Svetlin obsodi v smislu obtožbe in zahteval, naj prizna sodišče petletni hčeri ustreljenega Svetlina Mihaela Svetlinovi mesečno odškodnino po 300 kron, vdovi rajncega Svetlina mesečno odškodnino 400 kron, dalje Svetlinovi vdovi odškodnino za porotne stroške 500 kron in 300 kron mesečne odškodnine za otroka, ki se pričakuje, in za pogrebne stroške 600 kron. Sodba: Petek je bil oproščen prekrščenja silobrana, obsojen je pa bil na globo 30 kron, ker je nosil brez dovoljenja revolver. Z ozirom na vse okoliščine, v katerih se je nahajal Petek, se je sodišče prepričalo, da je Svetlin zelo sirovo nastopal. Petek Svetlina ni poznal; ta mu je hotel iztrgati kolo. Priče so videli, da je Svetlin segel v žep po nož, s katerim je mahal proti Petku, ki se je res takrat za to nahajal v takem stanju, da ni mogel zbežati, ker so ga Svetlinovi obstopili in se je pač branil, kakor se je mogel. Svetlinovi so se pa s svojimi zahtevki zavrnil na civilno pravno pot.

s Veliko množino tobaka zaplenila sta v petek neki gospej na Poljanski cesti državni varnostni nadstražnik Volk in detektiv Blokar.

V obrambo.

Prejeli smo in objavljamo: Slavnemu uredništvu »Slovenca« v Ljubljani. — Z ozirom na kritiko o poročanju LDU v tukajšnjem dnevniku »Jutro« od 19. in 21. t. m. sem poslal uredništvu »Jutra« stvarno pojasnilo s prošnjo, da ga objavi.

Ker list »Jutro« tega ni storil, dasi bi stvar zanimala javnost in posebno strokovne kroge, si dovolim dostaviti spodaj prepis tega pojasnila slavnemu uredništvu na znanje in s prošnjo, da ga eventualno objavi v Vašem cenjenem listu. Z odličnim spoštovanjem J. Prunk. — Prepis. Slavno uredništvo lista »Jutro«, Ljubljana. — Z ozirom na Vašo kritiko o poročanju LDU v številkah od nedelje 19. t. m. in od torka 21. t. m., ki je na sebi kot taka upravičena, Vas prosim, da sprejmete in objavite nastopna pojasnila: Prva vest o razdelitvi mandatov bi bila, kakor sledi iz poznejše objave v »Službenih Novinah«, pravilna, kajti poleg štirih že davno določenih mandatov za mesto Ljubljana bi bilo skupno 38. Pogrešno je bilo le določanje, da odpade namreč od teh mandatov 14 na ljubljansko in 12 na mariborsko okrožje. Iz teh števil se vidi, da se je očitno zgodila pogreška pri telefonskem sprejemanju vsled slabe telefonske proge. Da so taki pogreški možni, dokazuje tudi izvirna vest v »Jutru« od dveh dni prej, t. j. od 17. t. m., ki prinaša tudi iz Belgrade, da »je za mariborski volilni okraj določenih 31, za ljubljanski brez Ljubljane 15 mandatov.« — Drugo vest o zvišanju dodatkov za državne nameštence smo objavili, kakor smo jo prejeli od zagrebškega Novinskega urada. Zalibog nam res ni bila dana možnost kontrole. Sicer pa je po stilizaciji jasno razvidno, da to ni službena vest, kajti vsaka službena vest se uvaža z opombo: »Uradno.« »Službene novine objavljajo«, ali na drug jasn način. Tako je bila večeraj z datumom »Belgrad, 19. t. m.« objavljena službena vest o določenem številu poslancev za konstituentno poročilo, ki ga je dal državni odbor natiskati v »Službenih novinah«. Toliko o stvari sami — V splošnem pa je dokaj znano — posebno pa vedo točno vsi strokovni krogi —, s kakimi težavami se ima boriti poročevalna služba v Jugoslaviji. Stvar, ki bi bila zaslužila največje pozornosti, posebno od strani strokovnih, merodajnih in uradnih krogov in ki bi bila največje važnosti za naše medsebojno razumevanje v državi sami, za konsolidiranje državne misli in za ilustriranje naših prilik in neprilik v inozemstvu, je ostala dosedaj omalovaževana in popolnoma zanemarjena tudi tam, kjer bi se ji morala posvečati največja pozornost in največje zanimanje. V tem oziru ne obstaja niti izgovor, da bi bilo manjkalo iniciative v tej smeri. Na merodajnih mestih so bile predložene spomence, bili so izdelani načrti, spisale so se brošure s konkretnimi nasveti, vložile so se interpelacije, sklepale so se resolucije najboljših merodajnih činiteljev, na kongresu jugoslovanskih novinarjev in na občnih zborih novinarskih organizacij. A nima usta ne dajejo odgovora; nezanimanje, brezskrbnost in direktno nasprotstvo se pojavljajo konsekvntno, in zle posledice te des. organizacije pa se kažejo dnevno. V Jugoslaviji imamo v tem oziru poleg nekaterih manjših pri- vatnih, za določene liste namenjenih poročevalnih

aparatur pravzaprav le dve taki splošno pristopni javni organizaciji, ki sta v pokrajinski režiji: Ljubljanski dopisni urad in Novinski urad v Zagrebu. Obe poročevalni instituciji poslujeata še dokaj dobro v svojem delokrogu. A manjka jima enotnosti, manjka jima središča. V samem Belgradu, kjer bi bilo to najbolj važno, ni take organizacije. Obe pokrajinski postojanki sta navezani glede Belgrade le na dopisnike in od slučaja do slučaja na izvesta belgrajskega Prezidijskega. In celo v tem oziru je medsebojna vez nad vse rahla: njihovo medsebojno razmerje sloni le na podlagi uljudnosti in samovoljne uslužnosti. Ni pa potrebnega enotnega disponiranja, ki bi obenem tudi omogočilo kontroliranje in enotne smernice za poročevanje. In vendar, kako lahko bi se dala doseči taka enotna intonacija in s tem tako potrebna in koristna smotrna poročevalna služba? Le malo uvidevnosti, malo žrtev in nekaj dobre volje, in doseglja bi se organizacija, ki bi začela služiti vsaj za najskaupnejše potrebe in svojemu visokemu namenu in ki bi se potem organično razvijala. Dovolil sem si v kratkih potezah označiti jedro zla, ki bi ga trebalo odpraviti. S tem bi bili odpravljani tudi današnji nedostaki posameznih sedaj obstoječih in po najboljši volji in z najboljšim namenom, četudi z zelo skromnimi sredstvi poslujočih poročevalnih organizacij, ki zato ne zaslužijo, vsaj subjektivno ne, one tako ostro in na splošno izrečene obsodbe varanja javnosti itd. — Zato pozdravljam namen tega lista, da bo v bodoče posvečal tej stvari več javne pazljivosti. Bilo bi celo potrebno, da bi se v obče organi javnega mnenja bavili, in sicer intenzivno, s tako velevažnim vprašanjem; saj je njegova pozitivna rešitev popolnoma naravna zahteva, tako da vzbujajo omalovaževanje tako prepotrebne enotne poročevalne organizacije in nasprotstva proti nji že sum. — Zahvaljujem se slavnemu uredništvu za blagohotno objavo tega pojasnila, sem z odličnim spoštovanjem Jos. Prunk m. p., vodja Ljubljanskega dopisnega urada. — V Ljubljani, 21. septembra 1920.

Meteorološko poročilo.

Ljubljana 386 m n. m. v. l.

Čas opazovanja	Barometer v mm	Termometer v C	Pelbrom. difference v C	Nebo, vetrovi	Padačina v mm
24./9. 23 h	737.8	18.3	1.2	Jasno	—
25./9. 7 h	739.3	14.6	1.2	Jasno	—
25./9. 15 h	737.8	20.7	1.9	Jasno	—

Prodaja enonadstropna vila z zemljiščem v ljubljanski okolici. — Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 3954.

Tapetniška delavnica Franc Jager

Ljubljana, Komenskega ul. 12 (Rok. dom) sprejema vsa v to stroko spadajoča dela, ter ima vedno v zalogi divane, otomane, modroce, žimnice itd. Sprejema tudi popravila, ki se točno in solidno izvrše po najnižjih cenah.

Petrolejske kanle dve z zabojem plačamo po 55 K, posamezne po 20 K vsaka železniška postaja Sever & Komp., Ljubljana. 3972

Tovori-masi kolomaz, cilindri in strojno olje, surovo olje, za Diesel — motorje, dobavlja po najnižjih dnevni cenah Mineralna rafinacija Dravograd; zastopstvo za Kranjsko: »Komet«, Ljubljana. 3771

Več dobro ohranjene ženske obleke in čevljev se ceno prodaja. Vprašati je pri Krehelj Poljanska cesta 18 prilije levo.

Gospodična se sprejme na stanovanje in hrano. Kje pove upravnštvo Slovenca pod št. 3970.

Prodaja kuhinjska oprava za gostilničarje, gramofonske plošče, Domobranska cesta 1.

Mehirano soko isče drž. uradnik, če moge v vzhodnem delu mesta. Ponudbe na upravo pod »Soba 3959«.

Kočijaž, soliden, Slovenec, kateri želi mesto za trajno obdržati in ki bi opravljal vse druge hišne posle se takoj sprejme. Plača 500 kron mesečno, stanovanje in hrano. Potni stroški se povrnejo. M. Majstorovič, trgovec, Okučani-Slavonija. 3974

Zealita ponudba. Premožen veletrgovca se želi seznaniti v svrhu ženitve z izobraženo gospodično ali vdovo, posestnico, v starosti 30—40 let. Ponudbe pod »Resnost 47« poštnoležeče Maribor.

Služkinja večja nekoliko kuhati in vseh domačih del se sprejme proti dohri plači, blizu Ljubljane. Stanovanje in hrana v hiši. Naslov pove uprava »Slovenca« pod št. 3929.

Vzgojiteljica, neoporekljiva pretekla, lasti, fino izobražena, s perfektnim jezikovnim znanjem, energična, starost 40 do 50 let, se sprejme k dvema šola obiskujočima dečkoma v starosti 10 in 13 let. Ponudbe s priloženo sliko na upravo »Slovenca« pod »Fina vzgojiteljica«. 3962

Služkinjo pridno in pošteno iščem za domačo opravila. Dobro plačam. — Naslov pove uprava pod št. 3982.

Iščem pošteno žensko, ki zna opraviti zanesljivo žensko, ljuti vsehišne posle v pomoč Slovenki. Nastop takoj. Plača po dogovoru. Oskrba izborna. Za odgovor po pošti treba osem dni. Stroški se povrnejo. Dr. Ivan Sondič, zdravnik, Grubišnopole, Hrvatsko.

Služkinja, ki zna po možnosti šivati, se išče za ves dan. Naslov v upravnštvo »Slovenca« pod št. 3975.

ABADIE cigaretni papir patentni in zlatotiskom 100 kesov v kartonu po K 130.—, pisemski papir v mapah 10/10 po K 5.— razpošilja po poštne povzetju F. Mory, Šmihel pri Pliherku.

Maksa Armič javlja v svojem kakor v imenu svojih bratcev Borisa, Stojana, Gojkota, sestrice Zdenke ter ostalih sorodnikov tužno vest, da je njih nenadomestljiva, preskrbna mamica, sestra, svakinja in teta, gospa

Antonija Armič, roj. Eržen

24. t. m. po kratki, težki bolezni, previdena s sv. zakramenti, zapustila svoje nad vse ljubljene otroke. Pogreb se vrši v nedeljo dne 26. t. m. ob 4. uri popoldne iz deželne bolnice k Sv. Križu. Sv. maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi sv. Petra. V Ljubljani, dne 25. septembra 1920.

No I 184/20

Prostovoljna javna dražba nepremičnin.

Na prošnjo lastnika g. Alojza Vrhovca iz Ljubljane, se bodo

prodajale dne 5. oktobra 1920 ob 9. uri dopoldne

na licu mesta v Ljubljani, Poljanska cesta št. 81 na prostovoljni javni dražbi spodaj navedena nepremičnina kot celota za izključno ceno 250.000 K. Ponudbe pod izključno ceno se ne sprejemajo. Zastavne pravice glede terjatev, ki so na nepremičnini vključene ostanejo upnikom nedotaknjene. Prodajalec si pridrži rok 8 dni za pomislek ali prodajo odobri ali ne. Kupec ima pred začetkom dražbe položiti kot vadij 10% izključne cene. Ostali dražbeni pogoji se lahko upogledajo pri sodišču ali v pisarni sodnega komisarja g. notarja Aleksandra Hudovernika v Ljubljani, Sodna ulica št. 6. Predmet dražbe je posestvo pod vl. št. 189 d. o. mesto Ljubljana, obstoječe iz:

parc. št.	označba	obseg
157	hiša št. 79 (nova hiša št. 81) na Poljanski cesti	1 a 29 m ²
80.1	njiva	67 a 59 m ²
80.3	njiva	7 a 26 m ²

V Ljubljani, dne 23. septembra 1920.

Odvetniška pisarna dr. Karl Kodermana

v Mariboru

se je preselila na Aleksandrovo cesto št. 12 (ob vogalu Sodne ulice).

Duhovnim sobratom, prijateljem in znancem priporočava v molitev preč. gospod

Ivana Čebašek

župnika v p.

ki je 24. t. m. ob 11. uri ponoči mirno v Gospodu zaspal. Pogreb bo v ponedeljek 27. t. m. ob 9. uri dopoldne na pokopališču v Polhovem gradu.

Pelkov gradec, 25. sept. 1920.

Val. Zupančič,

župnik.

Franc Golmajer,

kaplan.

Naznanjam da otvorim s 1. okt. 1920

vinotoč čez cesto

v Ljubljani, Gledališka ulica 2.

Se priporočam

Peter Krisch.

Istotam se prodajo omare in postelje.

Na prodaj je v velikih Laščah deset minut od železniške postaje oddaljeno posestvo obstoječe iz enonadstropne hiše z 4 stanovanji, zidana in obokanega, z opeko kritega hleva, kozolca, njiv v izmeri 1 ha 44 ar 95 m², travnikov 1 ha 31 ar 17 m², sadnega vrta 48 ar 36 m², kjer je nad 600 sadnega drevja, pašnikov 43 ar 77 m², ter gozdov v izmeri 5 ha 75 ar 57 m². Gozdovi so bukovni in smrekovi ter dobro zaraščeni. Natančnejše kupne pogoje se polže pri Ferdo Doganec trgovec v Velikih Laščah. 3855

Petrolejske vrče in zaboje

kupujemo (zaboj z dvema vrčema) po 59 K, posamezne vrče po 22 K, franko postaja odpošiljatelja. Hrovat & Komp., Ljubljana (poleg realke).

Franci Pleničar
v. l. kancelist
Lojzka Pleničar roj. Preinfalk
poročena.
Litija, dne 25. septembra 1920.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu Miklošičeva cesta št. 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem marca 1919 nad 40 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo na osebni kredit (proti menici) na hipoteke in v tekočem računu.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Iz Havre v Ameriko samo 6 dni.

Edina najkrajša črta. — Vozne listke za vse linije, vozne listke za spalne vozove Simplon-Orient Expres (Ljubljana Pariz) in tozadevna pojasnila daje edino koncesionirana potovalna pisarna

Ivan Kraker v Ljubljani,
Gospodstvska (Mar. Terozije)
cesta št. 13 (Kolizej).

Krznarski najnovejši, lastnoročni izdelki
kakor pelerine, boe, mufi itd. so v zalogi:

Moderniziranje vsakovrstne kožuhovine v najkrajšem času pri:

LUDOVIK ROT, krznar

Ljubljana, Gradišče št. 7 (nasproti dram. gledališča).

Charles Princ
Ljubljana**Manufaktura**

Zaloga: Turjaški trg 1.
Pisarna: Židovska ulica 1/1.

Suhe gobe in fižol kupuje po najvišjih cenah. Družba »Sada« trgovina z deželimi in gozdni pridelki, Ljubljana, Beethovnova ulica. Prosi se za ponudbe.

BALKAN. Trgovska, špedicijska in komisijska delniška družba.
Brzjavni naslov „Balkansped.“
Ljubljana - Maribor - Trst - Wien
Špedicije vseh vrst. — Sprejemanje blaga v skladišča. — Zaccarinanja. — Mednarodni prevozi. — Selitve s patentiranimi vozovi na vse strani. — Skladišče, spojeno s tirov južne železnice. — I. ljubljansko javno skladišče.
Največje domače špedicijsko podjetje.

Generalno reprezentanco slovite znamke:

THE FOR EVER SHOE

ima trgovina s čevlji

J. BLAS, Ljubljana

Pod Trančo št. 2

postaja cestne železnice. (Preje Miklošičeva cesta 16.)

Velika zaloga inozemskega blaga. Najboljše izdelke. Konkretno cene.

Naročila z dežele izvrše se točno.

Dober zaslužek!

Več kolporterjev za razprodajo »Slovenca« in »Večernega lista« po Ljubljani za dobra mesta se sprejme. Vpraša se pri kolporterskem oddelku, Poljanski nasip št. 2, levo.

Skaboform se zopet dobi!

proti srbečici, garjam, lišaju, kožni izpuščajem zahtevajte v Vasi najbližji lekarni priznano in zdravniško priporočeno

Dr. FLESCH-evo izvirno SKABOFORM-MAZILLO.

Ne maže, ne barva, brez duha. Dobiva se v vseh lekarnah.

Glavna zaloga za Ljubljano in okolico:

Rihard Sušnik »pri zlatem jelen« IV., Marji trg.

Kandite,

1 kg ... K 64.—

malc, retkovne, mandeljne itd. od tovarne Jos. Rajster, Šoštanj, se dobi v glavni zalogi v Ljubljani, Gosposvetska (Marije Terezije) cesta št. 7.

Zaloga Ljubljana, Celje in Maribor.

LES.

lesna trgovina

FR. PAJMAN, CELJE.

žagan, tesan, okrogel, smrekov, jelkov, borov, hrastov, janski les od m 2.50 dolgosti naprej kakor skorje, krajnike in drva kupuje po najvišji dnevni ceni

Preoblikuje se vse vrste klobukov

za dame in gospode v preoblikovalnici in izdelovalnici

P. Barborič v Ljubljani,

Mestni trg št. 7.

Velika izbira damskih klobukov, trakov, umetnih cvetlic za svatbe itd.

Tovarna

Jos. Reich

Ljubljana, Poljanski nasip 4.

Podružnica: Selenburgova ul. 3.

Barva

vsakovrstno blago.

Kemično čisti

obleke.

Svetlolika

ovratnike, zapestnice in srajce.

PODRUZNICE

Maribor

Gospiska ul. 38

Novo mesto

Glavni trg

Kočevje

Štev. 39.

Advokat v Beogradu

Dr. Milan Dan. Orej

Kancelarija: Knežje Ljubice br. 2.

Stan: Mišarska 4. Telefon 1181.

Zastupa i interveniše kod svih sudova, administrativnih vlasti i ministarstava. Posređuje na manjim i većim zajmovima povoljno i brzo. Korespondencija: Srpski, Francuski, Nemački i Madjarski.

Inženjer Dr. Miroslav Kasal

oblastveno poverjen: stavljeni inženjer

Ljubljana,

Hilserjeva ulica št. 7.

Specijalno stavljeni podjetje za betonske, železobetonke in vodne zgradbe.

Izrada vodnih sli.

Suhe gobe, fižol, laneno seme

kupuje tvrdka z deželimi in gozdni pridelki

Kmet & Komp., Ljubljana,
Gosposvetska cesta št. 8.

Gradbeno podjetje
ing. Dukić in drug
Ljubljana, Resljeva c. 9.
se priporoča za vsa v to stroko spadajoča dela.

Usakovrstne napise

na steklo, zid, i. t. d. izvršuje

Fran Bricelj,

Ljubljana, Selenburgova ul. 6.

„SIDRO“
d. d. za trgovino z železom.

Zagreb, Vlaška ulica 40

Telefon int. št. 69, Brzjavni: „Sidro“, Zagreb.

Dospela je velika množina:

bakrenih brizgalnic, bakrenih kotlov, verig, blagaj, litega blaga, pocinkanega blaga, raznovrstnega kleja, podkov, žice, železnih žebijev, ključavn. blaga, emajlirane posode, cinka za lončarje, strešne lepenke, trsja. Na potu je raznovrstno železo in razno železn. blago. Solidna postrežba.

Zastopstvo: Wien »Sidro« Eisen u. Metallwaren-Handels-Ges. m. b. H. III, Reissnerstrasse 3 Tel. 462/2. Naslov za brzjavke: »Eisensidro« Wien, dobavlja cele vagone direktno vso zgoraj navedeno blago transito skladišče ali z izvoznim dovoljenjem s plačilom v avstrijskih ali jugoslovanskih kronah.

VOJNOVIČ & DRUG.

priporočamo svojo veliko zalogo elektr. teh. potrebščin na drobno in debelo.

Wilsonova cesta št. 22.

Tovarna Glince št. 6.

Raznovrstno manufakturno blago

po najnižjih cenah

Jos. Ravnikar, Ljubljana

Kolodvorska ulica št. 26 (vhod skozi vežo).

Samo na debelo!

Samo na debelo!

Trboveljska premogokopna družba išče za takojšnji nastop

lesnega nakupovalca.

— Ponudbe se prosi na naslov: Trboveljska premogokopna družba — oddelk za les — Ljubljana, Rnalska ulica 13.

I. Sandrin - Ljubljana

Mestni trg št. 6 (vhod skozi vežo na levo)

Velika zaloga vsakovrstnega usnja, kož, podplatov, gonilnih jermenov in sedlarskega usnja **na debelo.**

Spediterji

Artur Wolfmann & Co, Wien I., Neutorgasse 6.

podružnica Leibnitz (carinska mejna postaja),

prevzemanje in strokovna izvršitev odprav v Avstrijo, Češko-Slovaško in Nemčijo. Specialni oddelk za prevoz žita in sadja v narodne države in Nemčijo. Lastno nakladanje, straženje vagonov in spremstvo.

Najkulantnejši pogoji!

Prvovrstne reference!

Zidno opeko (cigla),

zarežani strešnik zakrivač

(Dvostruki notorni crep)

nudi takoj dobavno v poljubni množini, del. dr.

Združene opekarnе, Ljubljana

(prej Vidic-Knez).

Na željo se pošlje takoj popis in ponudba.

Konfekcijska tovarna

družba z o. z.

Ljubljana, Dunajska cesta, Stožice.

Telefon 532. Osrednja pisarna: Aleksandrova cesta št. 3.

Največja jugoslovanska izdelovalnica moške, deške in otroške obleke. - Samo na debelo.

GOSPODARSKA BANKA

V LJUBLJANI

posluje začasno v prostorih Zadrugne zveze, Dunajska c. 38/1.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.